

Тексты українские

(nr 83—128)

Nr 83. Українська wymowa literacka

Нехай гнеться лоза, куди вітер нагне, —
Не обходить вона ні тебе, ні мене.
Може й важенько їй, може й спина болить,
Але буря її з корінця не звалить.
На болоті росте і слабая сама —
Вона гнеться собі, бо в ній сили нема;
Вона гнеться собі і так вік прожине,
І без слави в багні як трава зогніє.
Як трава-осока зогніє у багні,
І хиба лиш комар заспіває по ній...

*nehaj hnlets'a lozla kudy viter nahnle,
ne opyhodyt wonla ni tebe ni menle
može i vvažen'ko їй, može i splyna bolyt
ale bursa її z korinc'a ne zvalyt.
na bolloti rostle i slabaja samla ---
wona hnlets'a sobli, bo y nij slyty nemla;
wona hnlets'a sobli i tag_vlik prožyile,
i bes slavy y bahni yak trava zohnyile.
iak trava-osokla zohnyile u bahni,
i xiba tyš komlar zas'pivaje po niї...*

Нехай гнеться лоза, а ти, дубе, кріпись, —
Ти рости та рости, не хились, не кривись!
Ти глибоко у глиб твердий корінь пусти,
Гилля в гору розкинь, та рости, та рости!
І до неба достань, і у пекло заглянь;
І до хмари достань, і у небо заглянь.
І увесь світ обдивись, і усе розпізнай,
І що доброго є, ти у себе впивай.
І у силі, в добрі як скала затвердій,
І як Бог світовий на сторожі ти стій.
І пташки світові защебечуть тобі...
І співак відпінче, заспіває тобі...

*nehaj hnlets'a lozla, a ty dube krip'ys' —
ty rostly ta rostly, ne xyl'ys' ne kryv'ys'!
ty hlybloko u hlyb twerdyj korin' pustly
hilla y hloru rozklin', ta rostly, ta rostly!
i do nleba dostan' i u plekto zahlan';
i do xmary dostan' i u nlebo zahlan'.
i yves' s'vilit obdyv'ys', i yse rozpiznai,
i ščo dobroho їє, ty u sebe ypyvai.
i u slyti, y dobr'i yak skalla zatverd'ij —
i jag bloh s'vitol'nyj na storozhi ty stij.
i ptaški s'vitol'ni zaščebečut tobi,
i s'pivak v'pynčle, zas'pivaje tobi.*

А як буря лиха тебе з місця зібє,
Або хмара-гора тебе громом убє —
Світ почує ту смерть, і повітря здрижять,
І ліси загудуть, і земля задвигить,
І пташки прилетять, спогадають тебе, —
І співак перейде, не забуде тебе!

Степан Руданський.

*a jag_blyta byyla tebe z mis'ca z'ibile
abo xmlara-horla tebe hromom ubile —
s'vit počuje tu smert, i povittra zdrižyt,
i lisly zahudut, i zemlja zadvyžyt,
i ptaški pryletiat, spohadajut tebe, —
i s'piolak perejde, ne zabude tebe!*

Stepan Rudnańskii.

Transkrypcja Wł. Kuraszkiewicza.

Narzeczе południowo-wschodnie

Nr 84. Wieś Krasnozonowa, pow. Bohuezar, RSFSR.

Приходить кум до кума-сусіда, а той в избі тешить.

— Здоров був, кум?

— А здоров, здоров. Шо-ж був у городі?

— Був.

— Шо-ж ти там бачив?

— Тай я там бачив таке, шо трішкі й ни луснув со сміху. Іду то я над столбиками, коли дивлюсь, чи йїде, чи іде шо-сь, та так швитко, тай ще на сторони поглядає, чи — бач — дивлюця на єго люді. Тільки він зо мною порівнявсь — дивлюсь: пан сидить на двох колищатах, тай ногами меле, а колищата ті біжать, як молія свиркає; а він — так значиця — з важности на сторони поглядає, чи — бач — дивлюця на єго скуство люді. „Дивлюсь, дивлюсь — кажу — добродію, та як би ви, пане, політіли, так ще-б білше було дива“. Толькі оце я продумав про себе; дивлюсь — а він хрясь тай лежить, куди й колищаты покотились. Я підходив ближче, нагнувсь да так з ласкі й кажу: „ова, пане, кріпко зашиблись“; а в єго штанинята так пополам лопнули. А він як схватиця да як накіниця на мене: „проч, подлий хохол, пошол“.

Я пійшов тай думаю: „ти о єму пожаліш, а оно ще тебе і вилає“.

— І шо-ж воно ото було, кум, на чому він йїхав? Шоб тобі було поспитати.

— Еге! я спитав. Іде якій-сь барін, а я зняв шапку да до єго.

„Звольтись — кажу — ни гніваця, як воно оце буди на прозвания?“

А він кажк: „вилійся-мед“.

— „Вилійся-мед“! А! На то-ж таке м'я давати — „вилійся-мед“?

— Еге! на шо! Він ото як полетить з єго, та — як вильниця з єго мед, так єму гирько буди.

Филатов К., Р. Ф. В., ХЛ, nr 3—4, 1898, str. 51—52.

Карский, str. 183—184.

Nr 85. Słoboda Popowka, pow. starobielski.

Жылы соби дид да баба, стари-стари; дид був сліпый. Дожылысь воны до того, шо им стало ничєго исты. Вот баба и каже: „я тебе, диду, бросаю“. — А дид

и каже: „не бросай мене, бабусю, л'учше я пойду у поле, та рожожив'усь, може, к'аже, ч'его н'ебудь“... — „Ну, ход'им же, кол'ы так, дид'усю у двох“. И пишл'ы скрыз по дор'ози... Дойшл'ы, шо дорога раздвоилась на дв'ое. Баба и каже тоди: „Ну, ты, диду, ид'ы по пр'авий дор'ози, а я по л'ивий; та, може, ты як н'айдеш зайчыка: так гук'ай мин'и сюды: бабусю! на цю дор'ожку!...“ Дид ийшов, ийшов, и найшов решето, та и крычыть: „Сюд'ы, бабусю, на цю дорожку!“ Баба приб'игла и баче, шо дид решето найшов; вона ёго попобыла... Дид ийшов, ийшов и найшов колесо, та и гук'а: „Сюды, бабусю! на цю дорожку!“ Баба приб'игла и баче, шо дид колесо найшов. Вон'а уп'еть его попобыла... Дид заплакав и каже: „Хоть одвед'ы мене, бабусю, у свою х'атку, тод'и и бросьш“. Вона одвела его до д'ому и положила на пич'и, а сама пишла уп'еть у лис..., ийде по л'ису и побачила: к'озы с козын'ятамы паслуцьця, а недалечко и хатка стоить их. Баба вийшл'а у хатку, д'ывыцьця — ным'а ник'ого; вона пол'изла на пич и с'ила пид ш'ийкою...

Харьковский Сборн., вып. XII, стр. 125.

Карский, стр. 178.

№ 86. Wieś Czmyrówka, rejon starobilski.

А йак це вм'ийеймо, так і балакайем. Уже ў м'ене, ви знаяете, буў чолов'ік, і в'ін балакаў по-україн'ски.

В'ін у К'ийеві жнў. Мати' ў й'ого бул'а арт'істка.

І, кон'ешно, по йак'ому ўже в'ін там балакаў, йак там м'ати' його балакала, але в'ін б'ілш по-україн'ски балакаў ўсе. І так коли ск'аже, шо йа не пойму ніч'ого, так з його смій'ус'. Йа скаж'у там ог'ірк'и, боклаж'ани, а в'ін — „гурк'и“. Ог'ірк'и так назив'айуд'ц'а. Ну, і нашнем'о одне 'одному каз'ат', шо не так. Ну, а тут уже, кон'ешно, йак в'иучилис', так і балакайем.

Прих'одилос' жит' скр'із'. Потом'у шо йа сама м'есна, т'ути'шн'а. Жил'а йа зм'алку у Чми'роўки, а ўже підросл'а, йа жил'а ў н'аймах, ў г'ород'і, тут, у Староб'іл'с'кому ўтут на Бо'гуч'ароўки. Жил'а, ви знаяете, с'амого м'алу. Вже п'ідросл'а йа, начал'а кой-шо робит', уже найн'алас' ў н'айми. Було, ви знаяете, нас ш'есте'ро, с'ироти. Вс'і м'ен'ш'і п'ишли учит'с'а, д'етдом там допомаг'аў, нач'аў прийн'ім'ат', а йа уже п'ідб'ілшала, ўже п'ишла ў н'айми і так у г'ороді жил'а все ўр'ем'я. Ст'іки йа не жил'а м'із йн'урейам'е, ви знаяете, і м'із поп'ами, а однаково, йак йа вм'ийу балакат', так і балакайу. Н'ий'ак не м'ожу перераб'иц'ц'а. М'оже йа так шо і закін'у сказ'ат', то так йак по'-рус'ки', но оно ў м'ене в'идно, шо не' так, не получ'айи'ц'ц'а.

Йа не' п'іс'м'енна з'оўс'ім. Зоўс'ім не' училас' г'рамоти. Чолов'ік буў у м'ене' г'рамотний, кол'ас'іў п'ят' в'ін ок'онч'иў, в'ін зан'ім'аўс' хараш'о, потом його ўже тут на май'істр'ал'і учили, йак в'ін буў комсом'олиц'. Його скр'із' учили, на к'урси посл'али. В'ін то буў душ'ч'е в'иўч'енний. Ну, і в'ін ме'н'е в'иўч'иў роспи'с'ан'ц'а, на ш'ч'оти там ш'ч'ит'ат', пи'с'ат', букви знат'.

Zapísano w r. 1952.— Żyłko nr 44, str. 287.

Був собі чоловік Хвелелей, а у ёго жінка Мелашка. От пішла вона раз у поле а ёму наказує: „Глядыж, пшоно зтовчы, масло зколоты, та гляды, курчат шоб шулика непотаскав“. От вин курчат на низку повязав, шоб непорозбигались, горщык з сметаною до очкура прывязав, насыпав у ступу проса та отто заразом и пшоно товче, и масло колоте, и курчат глядыт. Колы це де не взявся шулика, ухватыв крайне курча, так и потаскав усю низку. Хвелелей за ным, крычыть та угору дывыгыця; спиткнувсь десь, упав тай горщык з сметаною розбыв. Вернувсь до ступы та, як незакрыв, свини набиглы и просо выйшлы. „Ну, каже, курчат, покы жінка прыйде, я высыдю; а же невеликий клопит!“ От насыпав яець у решето тай сив. А теща прыйшла саме на весилля клькаты. Пидійшла пид выкно та „драстуйте!“ А вин у синях — крр! „Хто там?“ — Кррр! „Це ты Хвелелей?“ — Я. „Прыходьте, каже, до нас короваю браты на суботу“. — Гаразд, прыйдемо... Аж-ось иде Мелашка з поля: „Чого це, пыта, ты тут?“ — Эге, кыкакала маты на весилля, та шоб це зараз и йшлы. Завернув и погнав ййи...

Харьковский Сборн., вып. XII, стр. 77.

Карский, стр. 177—178.

Йак з'айец' л'ева обдур'иў.

(к'азка)

жиў соб'і з'айчик ў л'іс'і || к'аждий ден' скак'аў в'ін по л'ісу і об'їд'аў к'ору на молод'их д'ер'аў'ах | йіў смачн'у трав'ичку і запив'аў с'в'іжен'коюю вод'ойу із д'же-рел'ц'а || був'ало лис'иц'а пидст'р'аж'е йог'о б'іл'а струмк'а | та пидкр'адич'ц'а соўс'ім бл'из'ко до з'айчика | шчоб схват'ити йог'о | та тут ос' і прих'оде д'икий к'іт з воўчиком т'оже во'ду п'ити | то лис'ичка і т'ік'аїе ў хашчавин'у л'ісу | н'іх'о з лис'ичкойу не друж'иў | бо вон'а ч'асто обдур'увала | то воўчика | то й'жака | то з'айчика || не л'убили вон'и йй'і за це || так і жи'ли воўчик | д'икий к'іт | й'жач'ок | з'айчик і лис'ичка | поки не об'яв'иўс'а ў окр'уз'і страш'ний цар ус'іх зв'ір'иў на с'в'іт'і леў ||

йакр'аз ус'і з'в'ір'і в'ідпочив'али пид'ста д'оброго об'їду | йак почу'ли вон'и страш'ний крик на вес' л'іс'і || так то буў леў | цар ус'іх зв'ір'иў на с'в'іт'і ||

от переночув'али н'аші тов'ариші | к'ождий по свої'ому м'іст'і | а лутром з'йшл'ис'а ус'і бл'іа струмк'а пид зел'еними дер'евами на узл'іс'с'і || йак нам б'ути | каже з'айчик | це ж леў || зн'ову б'уде тр'ебувати там йаку д'ол'у од з'в'ір'иў й'істи || засумув'али і пожур'илис' і й'жак | і лис'ичка | і воўчик | і к'отик | і ус'і — ус'і || н'аче п'еред соб'ойу б'ачут' вон'и йак леў дождид'аїе ког'ос' із й'их | шчоб з'д'істи || в'ін сид'ит' на свої'ій гор'і ў д'иких х'ашчах | б'іе хвост'ом с'уд'и-туд'и | с'уд'и-туд'и і гр'озно погл'ад'аїе на ус'і ст'орони || посумув'али-посумув'али та з тим і почали роск'одитис' ||

Zapisało w r. 1951.— Żytko nr 41, str. 280.

Zly₃ dn'i. Blu₃ sobli čolovlik tla takly₂i blidny₃i, takly₂i blidny₃i, ščo i jlysty₃ ly₃nodi ny₃ bulo čohlo, ny₃tlo jomlu, a i dlytkam man'eŋky₂m. J blu₃ u tloho čolovlika, bahlaty₃i brlat. Tlo u blidnoho dlyty₃ jles't, a u bahlatoho ny₃m'aje. Ot koly₃s' zu-str'iy'aje bahatly₃r' bidola₃χu taj klažy₃: „Molly₃s', brlatiku, ščelity₃ ščob boh my₂n'li sly₃na d'au; to ja tođli ty₃ble klumom pokly₃ču“ — „Harlazd!“ klažy₃ ublohy₃i. Ot čeryez r'ik mložy₃, py₂ry₃čuq'aje blidny₃i brat čleryez l'uděi, ščo u bahačla sly₃n iznaj-šlou₃s'a. Pry₃χ'ody₃t ŋlin do žlyny₂ t'aj klažy₃: „A znajjš, žlyno, u brlata sy₂n naro-dly₃us'a!“ — „Ny₃uže?“ — „Jijblohu, pidlu ja oče do brlata, u lin žy₃ my₂n'li kaz'au, ščo jak dlas't boh jomlu dy₃tly₃nu, to ŋlin my₂ně u kumly₂ prosly₃ty₃my₃“. A žlyno: „n'i, čolovliče, ny₃idly₃: jagbly₂ ŋin χofly₂ ty₃ble u kumly₂ uz'aty₃, to i slam by₂ po téby₃ pry₃s'lau“. — „Ni takly₂ pidlu, χoč pody₃ul'us'a na χry₃stly₃ny₃“. Pišlou. Ot pry₃išlou, pos'idaly₃ ŋonly₃ za stolom, bahakajuf. Koly₃ oče idle bahlaty₃i sus'lida; t'reba johlo na plokut'i posadly₃ty₃ bahač'ly₃; ŋin i klažy₃ do brlata: „Posly₃n's'a, brlaty₃, ny₃χ'aj čolovlik za stolom s'lady₃!“... Pry₃išlou i drlyhy₃i bahlač i znlog brat: „posly₃n's'a“..., a to uže i bli'la porlohu jomlu mlis'c'a ny₃m'a. Bahač'ly₃ žy₃ brat častluje, a ublohomu brlatovi ny₃m'a...

В. Ярошенко, Изв. 2 отд. Акад. Наук, 1909, т. 1, стр. 236.
Карский, стр. 179—180.

№ 90. Gwara połtawska. Wieś Welyki Sorloczynci, rejon myrhorodzki.

Розповідь.

Як спомн'у йа про т'ишч'у дев'ятыот п'ятый год | кол'и буў в'ипушчен ман'ихв'ест от раб'очей п'арт'ийи | шоб чит'аў вес' сел'ан'с'кий трудов'ий нар'од | ст'али сел'ани ман'ихв'еста чит'ат' i задумали ў пан'ий з'емл'у одбир'ат' || д'оўго сел'ани турбув'алис' | до револ'уц'ийи готув'алис' ||

ў одню вр'емн'а | ў нэд'ил'у воскрес'ен'а | з Х'ар'кова студ'ент прийжд'аў | б'истро нар'од на бор'б'у подн'аў || з нар'одом черв'оний прапор ўг'ору п'ід-н'али | а Гнат М'уха i В'ил'ченко Хвид'от | станов'ого пр'истава за п'етэл'ки ўз'али || станов'ого | пр'истава зарештув'али | i ў кут'узку посад'или ||

Бараб'ашев'и спраўников'и прокл'ат'и пан'и ў М'иргород спов'іст'или || Бараб'аш ў понэд'ілок р'ано з козак'ами на кон'ах приплы'аў | а нар'од сор'очинс'кий вес' на бор'б'у ўст'аў || забр'али чолов'іки в'ила та бич'и i т'упори | та до в'олос'т'и на бор'б'у з козак'ами прийшли ||

Бараб'аш до нар'ода п'ідийжд'аў | отак нар'одов'и каз'аў | станов'ого | пр'истава пуст'ит' | а сам'и дод'ому ид'ит' | бо ми ц'ілу ноч' д'ік'урили | бо вони м'али ран'іш прий'ихати || сэл'ани Бараб'аша нэ вваж'али | свой'е ор'уд'ийе хол'одне ўг'ору подн'али | крич'али | Бараб'аш | чо ти прий'ихаў до нас || кр'ов'и хоч н'ашойи нап'иц'ц'а | а ми т'об'е х'очемо в'вол'у наб'иц'ц'а ||

Zapisano w r. 1951.— Żyłko nr 39, str. 276.

кр'іпак'и | стар'і л'уди || с'ійали хл'іб ў б'іл'шости ж'ито | а косили йог'о серп'ами || вон'и робили казн'у | це значит' були каз'он'н'і л'уди | а т'і | шо були ў пан'іў | то робили п'аншчину || каз'он'н'і л'уди робили три дн'і соб'і | а три ў казн'у | а п'анс'к'і т'оже так робили | три п'анов'і | а три соб'і || н'аша Ж'оўта т'оже була каз'онна ||

з'емл'у ор'али сох'ойу | йак'у робили із д'ерэва | набив'али т'уд'а жил'іза с'ійали рук'ами і б'іл'ше ж'ито | бо плуг'іў нэ бул'о | шоб ор'ат' та с'ійат' пшән'иц'у || бул'о шче й р'ало т'оже д'ерэві'ане | йак'им ор'али || косар'ев'і дав'алос' в'ікосит' за ден' п'іў д'ес'ат'ини серп'ом | тод'і | йак пойав'иліс' к'оси | то косили к'осами || баба пов'инна за косар'ем в'ивйазат' || з'емл'у обробл'али вол'ами | на йіх над'ів'али д'ерэві'ан'і й'арма | дв'іло бул'о | йак'им зач'іп'али за сох'у або р'ало ||

воз'и бул'и ўс'і д'ерэві'ан'і || к'олэсо і ос' д'ерэві'ана | а п'ід л'ос'с'у буў п'ід'і-сок жил'ізн'ий || шоб л'ос'ка не т'ерлас'а || бул'и на в'озов'і д'ерэві'ан'і пол'удрабки і окл'адки | ч'іпл'алас' і важн'иц'а така | шоб м'азат' в'із || б'орони т'оже бул'и д'ерэві'ан'і і зубк'и так'і | н'ими волоч'или ||

хл'іб молог'или на ток'у або ў кл'ун'і ц'іп'ами | в'ійали йог'о л'оп'атами || вив'озили на вис'оку г'ору | лоп'атами п'ідк'идали ўг'ору | пол'ова одл'іт'ала а ч'исте одгорт'али || хов'али йог'о ў й'ами || сл'іц'і'ал'но коп'али | шоб захов'ат' од пожар'у ||

Zapísano w r. 1949.— Żyłko nr 49, str. 294.

№ 92. Wies Trjomsyniówka, okręg Zarogoże.

ИЙШЛЫ два чоловiкы тай заспорылы. Одын каже, шо есть у свити правда, а другый — шо нема. Ну, як нема, ходим до такого то чоловика, шо я знаю, як вин скаже, шо нема, то ты мени очи выколеш. А лыхый пидслухав це, перебиг йих, переклынувсь тым чоловиком та йде назустрич. „А шо, пытають есть у свити правда?“ — Ни, каже, нема. — „Ну давай, я тоби очи выколо“. — Пстой, каже, ходим до другого, та ше напереди и третій есть. Лыхый и тым чоловиком переклынувсь, знов каже, шо нема правды. „Ходим, каже, до третёго“. Лыхый и туды поспив... Пovyколовав ёму очи, забрав ёго жинку и усе хозяйство, живе соби паном. А той слипый... зайшов у болота, а там саме йихня баня була. Влиз вин у ту баню тай сховавсь пид пич. Колы це о пивночи сходятця з усих крайив чорты тай хвалятця, хто кому аку пакость зробив. „Я, каже один, зострив двох чоловик: идуть тай спорятця, чы есть правда у свити, чы нема“. Тай розказуе, як вин того, шо казав, шо есть правда, пидвиз, так шо той и очи положив. — Э, кажут, це ше ничего, бо у нас пид банею есть такый каминець, шо тилко вин очи ным помаже, так знову и бачытыме. А от я: була в одним сели крыныця така вгодна, шо из нейи и врожайи, и усе йшло; так я взяв джерела вонюю та каминням позабывав, и тепер там така биднота! Той усе слуха...

Манжура И., Сборн. Харьковского Ист.-Филол. Об-ва, т. II, 2 str. 73.

Карский, str. 176.

№ 93. Gwara chersońska. Wieś Ducezany, rejon nowo-woroncowski.

хоч мѣн'ї ўже й 67 год | ѣак то к'ажут' стар'їй ўже | ну а шче стар'їш'ї за нас л'уди роск'азували | шо ц'а Д'учина д'уже даўн'а || р'ан'їше вон'а назив'алас' Пер'етоўкоўу || тут була п'аншчина || ми то не зна'їем | роск'азывали н'ашї бат'к'и та д'їд'и || це було даўн'о | шче кол'и Рос'їїа войув'ала с т'урками | оц'е ж тут бул'и запор'ош'к'ї коз'аки | ўсе в'рѣм'я тоўк'лис'а | аж п'оки н'аш'ї не поб'їд'или т'урк'їў || а тод'ї ўже цар'їц'а Катер'їна посѣл'їла тут пан'їў ѣ присл'ала 40 с'їм'ей аж із Пензенс'кої губ'ерн'ї ||

стар'ї л'уди роск'азували | шо при п'аншчин'ї роб'їли два дн'ї на п'ана | | а од'їн на с'ебе | ну це ўсе було шче не за нас | бо це було даўн'о | ѣак то к'ажут' | ѣес'т' так'а пр'икаска | шче за цар'їа Хм'ел'а | ѣак було л'уд'ей жм'ен'а || от ўз'ат' ўже Качк'ароўку | то вон'а не була п'анс'коўу | а там жил'и т'ї сал'д'ати ѣак'ї просл'ужували 25 год сл'ужб'и ѣ тод'ї ѣїх с'уд'ї ѣ посѣл'али | а ў нас ўже бул'и посѣл'енц'ї з р'азних край'їў | так шо тут жиў р'азний нар'од — і полг'аўц'ї | і литвин'и | і великор'оси — ког'о тут т'їл'ки не було!

оц'а б'алка була пуст'а | не було н'ї одн'їїїей х ати | а кол'и нар'оду зб'їл'шувалос' | то ст'али засел'ят' ѣїїї ѣ тѣп'ер б'ачиш шче ѣак'е сѣл'о | тод'ї назив'алас' слобод'а || к'ажут' | шо і р'їчка оц'а ѣак б'утг'о би т'оже назив'алас' Пер'етоўкоўу | бо пер'ѣтн'ала сѣл'о на дв'ї ч'аст'ї | почин'алас' з Ингул'ц'їа | а ўпад'ала то уже у Дн'їпро | а тѣп'ер соўс'їм нѣм'а | в'исохла | н'їде ѣ качк'ам пл'ават'

Zapísano w r. 1950. — Żyko nr 50, str. 298.

№ 94. Wieś Nastazka, pow. taraszczański na pld. od Białej Cerkwi.

Pro rozbljnikiw. Buw sobli ezolowlik bahatyj i mawodnym odnle dyt'la, dliwczynu. Jak że wlyrosła, stały jiji swłataty; bahaczli swłatajuf i swłatajuf, a bafkli ne wid-dajuf; a dalij d'umajuf: treba wże jiji widdaty, bo uzle takli diwka, ale won'a ne chce. — Pryjizdzajuf wże do nejli takli bahaczli w żupanlach, szob swłataty jiji i każuf: „ty w nas ne budeš horuwaty a budeš panuwaty“. Pryjlichalo jieh try i ka-żuf: „ni za koho ne jdy jak ne za nas, u nlas sadly, pokoji ne chatly, nihde tak ne zyty jak u nas. Daleko nam; to zrobim tak. szczo zaraz perewinczajmos'a; wlybery z nas jidnoho, ta odbudem wesilla; a to lude, bozi sobaki, rozrajuť“. — Bat'ko i matir staly robyty ce wesilla, a jak wże buw kinleć pojlichaly z molodoju do molodoho chaty... — Zaraz po wesilli bafkli rozjlichalys' sobli, a ci try pryjlateli wybyrlajufs'a na rozblj, a jiji każuf: „ty nosy ciľy den' wodu, a my pojlidemo na j'armarok“. I postlawyly boczki i zabadały wsli ponaľywaty powni woduju...

„Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej“, wyd. Komisji Antrop. Akad. w Krakowie, t. IX, 1885, nr 17. — Карский, стр. 182.

Narzecze południowo-zachodnie

№ 95. Gwara wołyńska. Wieś Pisok, pow. żytomierski.

Ой, козаче, козаче,
Житте твоє собаче!
Чом ны сіиш, ны ореш,

Чом ны рано с Крыму йдеш?...
Ой, я сію, я гору,
Ой, я рано с Крыму йду.

Якого ж ты родоньку?..“
 — „Ой, я з сыла селянка,
 З миста мищанка,
 Оно ныма идного —
 Брата мого риднёго.
 Шукав, гукав, ны знайшов,
 Заплакавши тай прыйшов...
 ...В суботу змовлялися,
 А в нѣдїлю винчалься.
 В понедїлок раненько:
 „Дивально сердешко,
 Скажы мини правдоньку,

На прызвисько Карплянка“.
 А в вивторок раненько:
 „Скажы мини правдоньку,
 Якого ж ты родоньку?“
 — „Я з миста мищанин...
 На прызвисько — Карпив сын“.
 Бодай, попе, пропалы,
 Що сестру з братом звинчалы.
 „Ходим, сестро, в темній лис,
 Ныхай же нас звир иззисть...
 З тебе буде смій квіт,
 А з мене буде жовтій цвіт...“

Живая Старина, 1895, вып. II, str. 217—219.

Карский, str. 173—174.

№ 96. Gwara wołyńska. Wieś Kosarewo, pow. Dubno.

Служыў я тоді в пана Радивськoгo. Тому літ с п'ядесят п'ять. А Ляш, мій швагір, вжэ кілька раз пэрэказував, шоб я прыйшов; алы тоді було дужэ трудно; на будні робота, а в св'ято й нэ зогляд'яся, як дзень прайд'э. Іідэн раз, в нэдїлю, пасу я коні коля будынків паньскіх, аж бачу — йд'е Ляш. Прыходыт вінь до мэнэ й кажэ: „Що, хочэш в прыймакі прыставаты до мэі сэстры?“ — „Дыво, що хочу! Я вже давно збырався до тэбэ до Караблышц, шоб поговорыты, алы всэ ны м'ожна“. „Добрэ“, кажэ Ляш: „тэлэр я пїду до пана просыты, шоб тэбэ пустыт“.
 Як пішов Ляш до п'ана й сказав ёму, пан роскрычався дужэ: „Я Віктора нэ одпушчу й годі! Нарэштї закльч міні жоньця“. Як прыйшов жоньцэ, пан и кажэ до нёго: „Чы ты чув, шо наш Віктор хочэ жэньгытсь?“ — „Ні, прошэ пана, ны чув“. — „А як ты думаэш, чы можна ёго пустыты?“ — „Ні, ны можна“. — Допіро, як пан трохі втыхомырыўся, казав заклькаты мэнэ... тай сказав: „Ну бог з тобою! Я тэбэ благословляю. Жыньсь“. — Я тоді дужэ зраднїв и мы з Ляшом поїхалы... годыгы шлюб. Після того хутко було высїлія...

Рус. Фил. Вестник, t. LI, 1904, nr 1—2, str. 277

Карский, str. 170—171.

№ 97. Gwara podolska. Wieś Bahowcy, pow. Kamieniec.

По саду ходжу
 Й коника воджу,
 Ох, чого ж я, мій батенько,
 Нэ жонатий ходжу?“
 — Вожэнися, сину...
 Та нэ бэри вдови дочки...
 Бо удовина дочка
 Йїдна единиця.

Шэй хусточку носит,
 Нэ йїдного козачэнька
 З розумоньку зводит...
 Прилэтили ластівочки,
 Сїли собі край віконця,
 Як зачали щибэтати,
 Господара пробуджати:
 „Я устань, я устань, господару,

Й вона ходи по риночку,
Як тай коровиця,
По риночку ходит,

Подивися на кошару,
Всі ся вівці покотили,
Всі агниці поприводили.

* * *

Ой, рано, рано кури запіли,
Ой щэй ранчэ пан Штефан устаў,
Ой рано він устаў — три свічи всукаў
При йідні свічи личэнько вливаў,
При другий свічи ў супонь коня ўбираў,
При трэтий свічи на війну вийіждаў.
Ой-йіму нэнька наповідала:
„Ой, йідь, синочку, тай на війночку,
Напэрэд війська нэ выбивайся,
А назад війська нэ оставайся,
В сэрэдиноцці при старшиноцці,
А за сім словом...“

Коробка Н., Живая Старина, V, 1895, вып. I.
Карский, стр. 175.

Nr 98. Gwara opolska. Wies Moszkowce pod Haliczem.

Młala blaba try synly, tej piśly dwa na_vlojnu, trletyj dumly d'loma lyśly śi. Ūin śi naz(y)vláu Hryńlo Hnylyi. Ūin use na p'lecu syd'liu (-gliu). l'aly mlama zasl'abla i ni_klomu ny_bulo vodly p'rnelesty. Ū(o)nl'a iehlo žihlala, by piślou po_vlodu. A_to_bluo u mliści, tam de čisar sygliu. Clisareva dońkla uzdr'ila iehlo, ščo vin šou po_vlodu i kač, tatluńcu, dyvliśi, naś Hryńlo Hnylyi jde po_vlodu. A Hryńlo to_čeluu taj kač, pomiaenly h'ospody, naj śi u tv'ojim čerevi dytlyna st'ane. I slam nabr'au vodly i kaz'au konouklam ity; konoukly išly za_n'ym. I_akkurlat za d'ev'ik mliśaćiu m'ala čisareva dońkla dytlynu. Nu, tač čisar xkiu śi dovli daty vit_kloho. I d'au fiŕly dytlyni ŕlapko. Kum'lu tta dytlyna daśe ŕlapko, toj budle jili t'ato. I napys'au po_uśim svojim kraju, aby śi ušo planstvo zližžuvalo. Tta dytlyna ni_klotromu ny_xt'ila toto ŕlapko d'aty. Druhyj raz napys'au, by uśij narlot ŕvyl'ixau. I tla(k)že ni_klomu ny_xt'ila d'aty. A čisareva dońkla klaže, ščolesmo zabuly Hryńly Hnylloho na_p'lecu, j'git ho pryveglit. I qny iehlo pryvely i ta d'ala iem'lu ŕlapko. I to j' buu t'ato. A čisar śi d'uzye rozlutyu i kaz'au tak'lu bločku zrobyty i j'ix uśi_tr'ioie zapakuv'au do_toji bločkye i pustlyu na m'orye. Vin u jidnim klutyku u bo.č'i sygliu, a qon'la u dr'uhim, bo_śi_iehlo ustydlala. Ščo qon'la_sy nabr'ala z d'omu j'listy, to uže žliŕa, a jak fes_zhołod-ńliŕa, qbizv'ala śi do nleho: k'ā, dav'aj j'listy ščo, bo ja hołodna. A vin kae, jak_tly do_m'eny śi d'osy nyč (u)bzyl'ala, to j'dlali nyč treba. Una klaže, ta_jla tvoja žliŕka, a tly mi j' colovik! Tač vin klaže: pomjanly h'ospody, daj m'ni čyru z moloklom! I qna_śi najliŕa uže i poplyly sobli. Plynut, plynut, a qona kae, ta d'okly, kae, budlem

přlyvaty? Vřn kae, pomřjanly řospody, vřykoty barřyřku na břerih. I tak spounřly ři ři řony povyřařřly z nřej pid_hřole nřebo. Una kae, řcoř_my tepler břudem_tu ro_břty? A řin kae, ny_břiři řiřlořo; iskazřau, pomřjanly řospody, naj ři řvir řlipře střany, iak u tvřlořo třata. Třak_ři spounřly. Uřli majřetki, řluhy, korřovy, vřo ho_třove. Ii todly křaře, pomřjanly řospody, nřaj_ři dorřořa tudřa střane, kudřa řa přlyř z barřyřkou. I třak_ři spounřly. Tořdy napysřau do svřlořo třata, aby přyřřixau do nřeho ř hřoři. Tato tak zrořly přyřřixau ř dľuře_ři zdyřuřřau, řco třak_ři střalo.

Zapisař Jan Janřw „Gwara maľoruska Moszkowiec i Siwki Naddniestrzańskiej“, Lwřw 1926, str. 109.

Nr 99. Gwara opolska. Wiř Siwka Naddniestrzańska pod Haliczem.

Piřlou třato z mřamoř uvelřyřku dorřořu, a dońkřa ři třřřly na ģospodřarřtwi. Vyřřyķi řriřy buřly (ř) přyřlycy. Uřona tam nořřnie i řľuře, řo ři dobuřřajut zľoģřiji. Iaknaj_břorřy zryřtuřřala křosu i řyķřaje. Pitkorařly ři zľoģřiji pi.dyřlynu. ģama buřa takřa, řo hřořovu třřřen uřřau. A uřona hřořovu řark, teřřehřo do syřřlyny. Oře ģak uřona ģehřo xapřřula do syřřlyny, řyķřaje dřali. ģlzy ģ dřuřyģ, a uřona znoř řark ģehřo hřořou, teř ģehřo do syřřlyny. Tak uřona uřodynařřřom zrořřly, a dvanřařřřtomu třřřen třoxa řarkřula i uřřik. Přyřřřloř tato ģ duřře_ři zařřaxřau třřm, řco ģy_ķ řřřko uřyřlycy zľoģřiji. Za piř deř přyřřody nřaniř ři přosřly toģ zľoģřij, kotřřomu uřona hřořovu řarkřula. Přyřřly třehřo nřaniř i totřa ģřřřřyna piřřřala ģehřo, a tato řy. ģřřařři břřřko křolo dyřřlytoģi hořřny. Dař ģemľu ģřřly ģ pyřy, a uřona ģak naj_břorře pobřřřa po řandřari. Přyřřřa uřona dva řandřari i skazřala, řco to toģ zľoģřij, kotřřly buř střlymy, řo uřona uřodynařřřom hřořovy skyřla, a ģemľu třřoxa řarkřula. Ska_zřau řřandřar: „Ty moľodřa ģřřřřyna, ty řest mřudřa, pokařřly mřřři toģ znak, řco ty ģemľu hřořovu řarkřula. Todly ģehřo řřandřar skuřřau ģ zařřly ři pyřřaty, cy to řest přřřřda? A řin skazřau, řco to přřřřda řest. Tyřler zařřly ři pyřřaty řřandřar, řlo_ty řřou třřtřka? Skařřly mřřřři přřřřdu, bo ģak ny_sķřařřř tľo_ři z abřu nřa_smerř! A řin zařřly todly uřřu přřřřdu kařřaty, řo(hřo) přyřřřou! Mřřři řřly buřo mřořř kam_řřřij, řo uřona ģim hřořovy postřřřala, to řa zatřo xřřřu řřřu xřřtu vřřřřřaty. řřandřar ģehřo uřřy do uarřřřy abo do křyřřinřřu, a ģřřřřřny křřřno uřřřřau ģ puřřly u ka_zřety. Pľertyk.

Zapisař Jan Janřw „Gwara maľoruska Moszkowiec i Siwki Naddniestrzańskiej“, Lwřw 1926, str. 125.

Nr 100. Gwara pokucka. Wiř Okno, 8 km na zachřd od Horodenki.

Opowřřař ģukřen Muleķ. buřa sobři třřřřřka sestrřřřka, piřřla u řello, zřřapařa dři řyřķi, i dařřa odřřomľu syřřřři, za maľřňke třřle, za byřķřa tři řyřķi, i una sobři zro_břřly sanočķi, u zyřřři. řide u řis po dřovřa, nadřebař řřřu vořķ břřřko řřa, tak kaře: třřřřko sestrřřřko, naj řa odnu řřabonķu pokřřadu na třoři sanočķř. vonřa ģomľu kaře, vřořřyķu bratřřyķu ty pľľameř sanočķi mřoři, a řa ne buřu mřaty řřm pľořřaty u řis pu dřovřa ale vořķ takři třřřřřku peryřřři i řřabonķu odnu na sanķi pokřřau, a una řimľu kae, a ģak ty pľľomřř řřm řa dořřřřu do řřa. a řin kae ne břř ři řa ny takřřij

t'ěskli, a nu ja šće i dr'uhu Habońku pokladu, a ja šće i tr'et'u i četwertu, a sankle ułomlyły śi. Unla iomlu każe, idy w'oučyku du lisa w'libery krywle dlerevo na sankle. voux pišou taj ne pryńlis krywle ale rliqne i wid toho času do teperišneho voux z ly-słyčkou pohńlivaŭ śi.

buu sob'li d'it tai blaba, taj m'aly try syn'y. taj d'it prodlaŭ try kopli kolušly'eny, i kupyŭ kuzlu na j'armarku, i pišlaŭ sw'oho naimolotšoho sly'ena p'asty. pryh'onyt syn s poli a d'id w'lišoŭ na vor'ota u čerw'onyx čobotax i s kljkom i pyt'aje śi: klozońko moja luba m'yla, čy j'ila ty čy p'yla, a unla każe ny j'ila ni pyła, b'ihla čerez-místlok uzoply'ła kałyn'ovyj lystlok, b'ihla čerez-hr'ebelku, uzoply'ła vodlyči kr'apelku, a d'it każe idy sobli synu het wid m'lene, bo źe pas'eš. syn sereďuščyj užeŭ i k'izońko moja luba...

Wieś Niezwiska na wschód od Obertyna.

nlezvyska, kluzńe, pry'p'iečok, oplecok, stołec, kollyska, udovlec, udovlyči, mołodlyči, mołodycu, x'łopec, p'atec, xodly sud'a, kolyz-bude, j'asna, j'abluko, y'ém'liń, ovles. w'iučle, d'wi w'iučly'e, p'et' ovlec. odnla skryńi, d'wi skryny. odnla m'lyli — d'wi m'lyty. w'lirosly, w'libyraj kartoffli. nym'a ply'saŭi, kosaf'e. klośaf, ply'saf, unly x'łod'e i r'obje, n'os'e. my x'łodym, n'osym. w'linesy s x'laty. jağbym maŭ tobym daŭ. jağbym m'aly tobym dały, moja p'oxrešnyči, nanlaška.

Wieś Chlebiezyn na pólnoc od Korszowa i Kołomyi.

x'libečyn. kon'leč, stołec, odovleč, umerleč, do umerčle, xodly šud'a, kosaf, plysaf, w'linesy s x'laty, jağbysmo m'aly tobysmo dały. poned'liłok w'it'lorok, sereďla, čytw'er, p'iletnyči, sub'łota nyd'liłi. x'łodymo i r'obymo. only x'łod'e i r'obe, ničlo ny m'ajut. uny spje, w'in idle.

Zapisał Wł. Kuraszkiwicz w. lecie 1934 r.

Nr 101. Gwara huculska. Wieś Żabie nad Czeremoszem.

To buu x'łopč'yna i słuź'lyŭ u čornyša. d'łuže vyn buu str'lašne pot'f'ibnyj i jemlu d'ido ny spyraŭ na st'f'ilectwo p'łuški. Y vyn vytt'ak odnoho času (vyd odnoho r'azu) p'yšoŭ y ŭ ž'łobi (ž'łob = ściek, žleb) — spyim'laŭ jehlo doš. Vyn staŭ pyd udnlu smer'e'aku, na dr'uhym b'ioči leźlela smer'e'aka up'ala y hrym'liło i b'lyškało a g'likko (d'it't'o) v'yx'apuvaŭ sy spyt p'na i zhollyŭ huz'lycu. Vyn tohdly p'łušku do lyč'a i st'filyŭ i zablyŭ jehlo. U t'im raźli zjevlyŭ sy 'lanhil' u n'eho i spyt'laŭ šo ty xoč šo t'ŭ ce urob'lyŭ. A vyn znałekaŭ sy, šo zablyŭ t'łoho, y zač'leŭ sy tajlity, šo ja ny zrob'lyŭ nič'łoho, a vyn 'lanhil' skazaŭ, šo ty ke ne blyisy č'eho, ty m'ateš dystlaty nadhor'odu za ce. a vyn tohdly skazaŭ, šo xoču takle abyh-b'uu d'łuzyj takli, šoby ny b'ulo ponad-m'lene, aby m'ene sy nič'lo nyim'lyšo. Y 'lanhil' uz'leŭ i j'imlu roz'f'izau m'leži p'leč'e'ma, zas'łunuŭ j'imlu zlotly xrest meźli p'leči i to tohdly zahoj'ilos ŭ n'eho, y vyn p'yšoŭ ys p'łuškou do d'łomu (yt x'łaki ni by inači). Pereb'luŭ cy dn'lynu cy d'łwa d'ni i p'yšoŭ spuškou naz'lad pu lis'i na st'f'ilectwo. I uslehda vyn sy navyrt'laŭ do t'łoho d'łida i d'łidovy hr'lošy daruv'laŭ. a d'łido izm'ituv'laŭ u j'el'lycu, u taku dup'lavu j'el'lycu met'laŭ. D'ido umer y tu j'el'lycu zapall'ly uže pat'ómkli dr'uhy y toty hroši tam sho'f'ily, s'f'liblo taj z'łoto. Toho p'na to ja šće j'oho op'k'lošuvaŭ tam na połonyńli u kost'ryči. D'łouboš s x'łopč'amy p'yšoŭ ŭ Buł'e'axiŭ (u Buł'e x'ovi) du ođnoho d'łidyč'a

y zabavjalyś. U plana buła ślepka soboľova ys slobuła y vyn klaže młożeb vy meńci cu ślepku podaruv'aly. a pan każe: e prośu vas pane Olekso ta młoże by sy ślepka zostala. a vyn uže na ce ny zřik nyćo, lyś palyćkou zdojm'ju s klynkla y poklaj sobli na hlołu y pyślou vyttylu na kosmać do kozłanki...

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1934 r.

Nr 102. Gwara huculska. Wieś Brustury koło Kosmacza.

Śła blaba ćeraz łauku i střit'ýu jei glit'ko y klaže b'abi: xto lliśyji box cy ja. a baba klaže Ńo boh dlobryi ale i wam planoćku nryćo nym'a, lřś uźeły na jiz'řki: ġlikko taj ġlikko. a ġlikko russni'jau sy taj pust'ýu blabu.

Buq odřyn plarubok durn'yi win xukliu sy uźyn'ł'ty taj za n'eho ny xukliła nyj'aka pijt'ý. I tohd'ý uny piśly u d'řet'e selo i tam staly swatlat'ý. A tohd'li ta d'liuķa zwar'řła pyroħliu i dała jim na stit' jlist'ý. taj t'oho durn'oho pokl'aly za st'i aby jiu. A win ny jiu, a ġliuķa każe ćim'lu ny jist'e, a win jak xapnuu obloma rukłamy pyroħliu i zaras to u rod-zapx'au. A tohd'ý ġliuķa zdywuwała sy, Ńo toj tak proklato iist, a tot'le Ńo iřř z n'ym u swat'ý taj kaźut Ńo win na zbytki tak jist a potomu uže un'ý leħhly splat'i a toj durn'yi pulis_u kłahhu (tam de d'řm idle u hur'u) i tam syġliu. a tot'ř Ńo z nym pryjřł'ý taj utekl'ý. A rano ġiuķa pryjřła wlatru kłasty taj udyw'řła sy na n'eho i una d'umala Ńo to u kahl'i je ġikko. Potlom uny piś'ř do pop'a, a to buła kobyl'a źerle'bn'a Ńo mala łośy i uny pujiłaly a łośy za kobyl'hu piś'lo. I pryjiłaly do pop'a i zapros'řly pop'a, aby pos'wet'řly x'latu, Ńoby ġikko uķik s xlaty. Pryjiłau piť peret xlaty uže i zaćeľu krop'řłom s'wet'lit'i. A toj durn'yi jak w'ifat'ýu sy sklomyna a piť uzd'řliu i zaćeľu kikiat'ý toľ kobyl'hu, a durn'yi ym'lu łośřý tak sliu na łośřý a piť-h'lonyt kobyl'hu Ńo maje s'řty a toj durn'yi na łośři za kobyl'hu zdohońeje. Taj piť ledwy uķik witt'oho ġikka.

Opowiadał chłopiec 12 letni, zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1934 r.

Nr 103. Gwara bojkowska. Wieś Mszaniec, pow. Stary Sambor.

Як на св'яты збираються, йде молод'ий, ци хто йинчий прос'ити на св'яты. I наказують му к'ликати род'ину i cysidiu... Тогд'ы йде й молод'ий на св'яты уже. Положит йинч'ого на ст'аросту, с'ідають за ст'ї у молодого, а к'оло нь'ого марш'ауќа, ује знак тр'охы так ги на вес'іля. I под'ожат на столі четверо хлїба, даст гори'ўќы по п'орциі або дві, к'ождый сват бер'е хуст'ину за п'азуху, перекст'ят i йдут. Прийдут д'ўќы, ст'ароста зап'укає у виќно: Ци д'ома сте г'аздо?... Ци п'ада сте г'о-сьтьом?—Рады...—Ну за тот'о слово мы вам дякуєймо...— Чо ж вы, людей'ове потребуйите?

Гнатюк В., Матер. до українсько-руської етнології, т. X, 2, 1908, str. 3.

Карский, str. 185.

Nr 104. Gwara zakarpaska. Wieś Lipiecka Polana, na p'ómoe od Chustu.

d'obry lude pollański pryjřly. ġutky seř a ćwun t'ep'ł'ėќy ys Plolany p'ušou. bylo raz de ne bylo, deq'ades'at i dewjat' did'liu, a u tych d'id'liu bylo u kłazdoho deq'ades'at i deľ at' tajst'ler (tajstra — torba źebracza), a u tych tajstrex bylo po 99 my-

c'lok — tak sa začyn'aje klaska. lušly d'vi žlony u jednogo d'illa. tak p'osid'aly m'alo popočiwlaty koło jedn'uju k'yrn'yc'i. a ot'o b'lyli s'obli d'vi žlony kum'ly y začala jedn'a z odno'u hovor'ity. kaže klumo jabym ses'lu wodu ispell'a (ispl'eria), oby ne tekla a ta kaže jabym xl'ot'ila oto vlid'ity. i on'a w'odu splella. slyd'ily sobli hovor'ity ja ne znau ščo. kaže kumo puščaj w'odu. a un'a kaže bo ne zn'au pust'ity. a on'a tohd'y kumu tris po p'ysku, a kaže kojez' zn'ala b'id'lu učyn'ity taj znaj učyn'ity hor'ast. a tota druha tak podlijala, ščo w'odu pust'yla i tak s'a zastanow'ilo. ówün s'obli ot'o óz'm'e cy óz'laq.

men'i d'liuky dohañ'aut ščo ja ne billéskij,
mene mama ne kup'ala kojem buq mañ'éekij.

mene mama ne kup'ala bo s'a linow'ala,
ta oby my mołod'omu d'liuka dohañ'ala.

d'liuko podliwoč a ja poleg'iu
budem'e s'a pobyr'aty na s'at'lu neđilu.

jak t'a ne lub'ity d'liuko mołod'éčka
poput tw'uju x'lyžu teče wod'a studen'éčka.

cy zelena pasol'yna tw'erdoho mor'ozu
cy ty d'liuko tak'a flajna cy muj durnyj r'ozum.

Wieś Kuzznica. Klušnye'a.

w'eržu lyst na w'odu
lyst na w'od'i poplyu
ny wydyš ys kym sydyš
rozum by ty w'yrplyu

kob'ly my ne mañ'ija
taj ne b'ija lanna
ta men'e by ne ček'ala
wečefa do r'ana.

letyt č'ornyj w'oron
ta ž'alusno k'rauč'e,
mene m'lamka utopl'e'la*
tepl'éf za mnou plače

oj ne plač' l'uba m'lamko
bo uže tep'l'éf h'odi
bo ty mene utopi'la
u kałam'utn'ij w'od'i.

yi w'érxom d'liuko w'érxom
a ja p'ud'lu k'rajom
budem'e s'a isxod'ity
puđ zel'eny'm h'ajom.

Zapisał Wł. Kuraszkiwicz w lecie 1935 r.

Nr 105. Gwara zakarpacka. Wieś Kłostryna na północ od Użhorodu.

Kłostryneckij č'ól'óvik. Jag umre gl'azda to sa zlyjde n'aroda mn'oho, budut' lopatko-
w'aty sa, tak'a zab'awa, šob'y sa toj č'élady ne unuw'alo de toj mertw'éc', hej. tak
to pryjde n'arot to sa lopatk'uwut c'iliu nuč. pouna ix x'iza, spr'ajlat' zab'awu. lo-

* ny d'obre widdala.

platka. ja budu krul, budu s'id'ity na stol'cy a ydómni ved'ut' xlopc'a a ja im'lu za lóci a tak řitko mleži p'alci, a dr'uhyj n'ohu mu tr'ymat' a t'retyj stož loplatkož ud'aryt' a jag wutty zastylu a wun ne wlydyt' xto udaryu johlo. tot šo nohu trymat' zviduje cy vlydiu xto udaryu teble, ne možeš uhan'uty, pozryaj tu a wun uklazuje a ne uhad'aj tak s'idaj n'azat boz' nepraždu po'v'ij. t'ep'ér býi ty nazat šos' perše byu. a woz'me totu loplatku dr'uhyj ta poplujje a ot'x'ilit' élat' ob'ly maž kad'ly loplatkož ud'aryty d'ób'li, oby čuž xto ho byu. t'ep'ér tod uhan'uj ta s'ij tamtot. tak sa bažat' od vl'éčera do rana sa žopatkuut'.

spražat' mlyn na stul'cy. m'elnyka ukryžut' p'lxtož, položat', dadud mu kožot'uhku, položat' g'ełét'a, take porožne nižy žorna, ta u tum mele. mlyn nyxt'lo ny vlydyt' lem melynž je kložo t'oho. žun tag mele šwyt'ko, a tu nakladut' u tot'lo g'ełét'a p'opelu, a melynž berie t'ot'lu muklu uklazuje luđ'om jak'a k'rasna. hej. Budut' takli lude šo pryhwar'ewut' muc'li, že éłorna mukla, a sut' takli, hwar'at' naj blude. wece sa najde t'yx šo pryhwar'ewut' muc'li, že éłorna, skas'ér'owlaty mlyn, bo melynku muka ty čorna, ne budeš wece u tum m'lińi. žun ustaž, bo ne xot'ij božy za m'elnyka, bo lude na n'ohu h'oikauut, že m'lin mu žle mlele, bo mukla ne flajna.

a t'ep'ér budleme mlaty perehańlac'ku. a u perehańlac'e'i tak ket' l'ubyd' jej tak tohd'ly jej ot slebe ne otpušeat tak t'ep'ér potstawyž ruku tod d'ido šo u seređyni. d'ób'li. šyika a u tui šyic'i je jedlen éłóv'lik, a na seređyni spletut' ruńnyk a tak t'oho d'ida b'jut'. najperše p'jad'-mu dadud'-na r'uku ob'ly hlad'aj ruńnyk u koho n'ajde, a tak na žemli syd'at'. a ruńnyk spletenyj w'udwoj. a to je šyika. ušytki n'aras howoř'at': šyj, šyj, šyj, t'ep'érka: puščaj, puščaj, puščaj, ob'ly ruńnyk puščajly puput k'ollina. d'ido hladyt' ruńnyk ta u koho n'ajde to w'urwe, ta mu dazd' d'wi po p'leč'ox a sam s'ade na johlo m'listo. a tod bude takim d'idom n'azat.

uše sa rožyt u tui x'izy kožo m'ere'la, m'ertw'élé kožo stol'a. s x'izy sa w'łunese blutor, kas'na, oby maža de sa bawyty élat'. žada je kožo m'ere'la i na n'uj lude syd'at. tam je x'rišć'ik s cerkwy. tak doki moložawa sa b'awit stařli syd'at. jag moložawa plujde d'ómnuž po puńnoći a i kohuty spiwaut' koli idut' wuttam z žopatki a st'ar'i sa pom'olat' blohu ta pak jix tod hospodař pohostyt' i z nyma hrym'lid' d'ó biloho r'ana a moložaw'i ne dajle nyč, bo by sa bažamutyli. a ty ščo berud' jamu, t'ym po p'lorci a na po-ludne puž litra a jag zahr'ebut' — zas' puž litra i jisty kulko xot'at'. to je oč'éréd'.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1935 r.

Nr 106. Gwara łemkowska. Wieś Wyśnia Pollanka na północ od Bardejowa.

Oczepiny — jak éleplat:

Za n'lašom x'yzom — klopa s'lena

f'č'era b'nda d'lička — Gnež je žlena.

f'č'era b'nda d'lička — pod win'ložkom

Gnež je ne'vist'ložka — pot xusto'čkom.

f'č'era b'nda d'iwka — začeslana

a gnež je ne'vist'ložka — začep'lena

N'le-plač m'arč'eo n'le plač — ne žahuj win'ložka

blude s t'lebe bude — h'arda ne'vist'ložka

Idleme мы skomorlečki
dajite že nam paluniočki
zrohylizme z d'ijky žlenu
vedleme jej začepllenu.

čom ty pllačeš, čom nařličeš, čoho tlobi žal
tloho vliaka zelenloho što ty mi ho vzał.
čom ty tlowdyi ne plakala, jag-ja t'i ho brał.
ja dumłala, ja myřłila, že ty žartluwał,
že ty mi vlnioček, zlatyi perstenioček,
nłazad-darluwał. ta kid-jem t'i tlepef dala...

A Vaño neborak řtłiri klońi kluje
a Anća nebloha perlyny ryxtłuje
ryxtłuje, ryxtłuje, slama nlezna klomu
a Vaño povłidat že to bludud-łlomu.

Špiwłauky veřłilny.

Otfloraj mamlyčko — otfloraj worłota
bo uř tlobi lide — nevlısta bohlata
otfloraj, otfloraj — bo mař-otforłytý
bo мы ti vedleme — tłloji dvoje d'litý.

Jak jej tam pryvledut to sflařky řpıvłajut:

čoho ty tu pryřła — čoho ty tu řlıla
ket ty ne roblyła — što ty bludeř-łıla.
ked ja ne roblyła — to młuž-na-ńa rlobyl
ja samla ne pryřła — čohos plo-ńa xłodył.

Potim d'ruřba zhlanađ-rodlynu i řa vıberłajut do mołodloho d'lomim. tak samo jag
i do vıńčłana. Mołodlyca plače bars i čyluje wřlytkıx i ide do nłowoj d'łomy. pry-

xłod'at p'lered dvlefi i tam zamknłuto. sflařky řpıvłajut:

vlyxod že nam vlyxod mamlyčko gublata
bo мы ti vedleme na hollowu kłata.

Mama vyzłodýt, klořuy-ma na řıby oboločlenyi i xlib u řlukax i pryxłodyt gu moło-
d'latým opxłodyd'-ix trly-ras s xlibom i čyluje ix i daje mołodlycy xlip. i řa jej řvi-
dłuje řčim jes tu moja d'liuko pryřła. mołodlyca povłidat: z boskym dlarom i s xli-
bom i z boskym požeńłanıom. mołodlyca blere od młamy xlip, fxłod'at dlo-xlyř
mołodlyca opxłodýt tri-ras kolo stloa s xlibom, xlip połožyt na řtil i hvłarýt: řława
jesu řxıřtu ř roskřłutýt xlip s xłustky i trly ras kłusat z řloho. potim řıdłajut za
řtil i dłajut im ısty řyr. Potim lidut řeplyty. Počleplat, młoda fxodýt dlo-xlyř i blere
vıd'ro na włodu. pryńosyd-wodu, myje mamu i ńańa i potim křlopýt řlytkıx lıudý
f xlyřı što řut. dale lide nla d'vir křlopýt po dvloři a p'lotim lidut řřlatý do kłorėmy
i tańčujut ař ńıř pryđłanėy ne pryđut. muzyka ide do mołodloho i mołod'łata lidut
d'lomim. mołoda řłoit z młodým f řlınox i trlymat řvlıėku a řvlıėka řa řvłıtyt. pry-
đłanėy idut do xlyř, z mołodlycom řa vıtłajut i čylujut jej i dłajut jej do řłurce abo

rukы пілазі — граілаці, потім блокат са і співаіут а́ж до рана. молад́ца ўде по блалец (тлакыі велікыі хліп хплеціт, то са злове блалец) прыхлоды́д з балцом і опхлодыт try-ras стил потім старлоста краіе тот блалец, молад́ца даруіе пры́ тим родлы́ні дакы ахы а пры́ кліңцы даруіе ка́ждому з балцу. і са ў́ж рохлодыт ве́сіла.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1935 r.

Nr 107. Gwara nadsańska. Wieś Kulno na północny wschód od Leżajska.

Luźne zdania i wyrazy.*

Klięna, kiwłańsky lud'e. bidła ũ nas. hadlajut jak xto xce. xallupa, dım, pumu-rufka, pydvalajna, scınla, pydloha, purlix, purlala, strlix, pıec, pryplıecok, popıu, nymla pıopıu, slaža, belkly, vıknlo, uklenyca, utwurlyti dvlery. treba sid'it' i w dloma, sid'it na lavi. ny vidno w dolmu. vit'lec, žladok. blapka, mallę gıecko, cıotka, swak, žat', nyvlistka, vitcelym, macıoxa, wduwla, wdıwlec, nımla wdıwela, stryk. du m'len'e, du tebe, vin vız'le muklu, kurlyto dla svınlı zahurlozene dla tyllati. vily du hnloju, sicłkarına. slıvyı cılovik. t'lısto, n'lecky. bločka na z'renlo, vıdrlo, masn'licka, kurlati x plołı, kus'lıti na lucli, klıplati klosu, s'erp, žlati žyto, myšy, paklıs, paklosy, lıžyt na plołıt'ı. m'ılo. cıp, kurlołkyı bıłak, a ten dıoğšy d'ıržak, prykuloty. vılijati zblıža. vısılla, našlına, mıt'la, šılıtkı, zamıtlati šılıt'a, naslypatı pısklu. my sa ny bud'emo vyd'ily pewno. fıra šlına, kurlova, dvi kurlovy, fısi našy kurlovy, byk, bycok bułak. kın, kob'yla, lušla, lušlak, daj ilıstı lušlat'ı, tam paslutša lušlata, wıger, vıwela, dvi vıweli, vısi vıweli. p'es (tu zmiękezone p'dostosowane do e, rózne od pe i od pe). hryb'let. byłımy h m'ısci. hus, huslak, h'usata. klačur, klačky mały. šıruły, zajlonzy, lısy po ploly let'ily. prylet'ily dwa blučky, wywırka, łastıgka, glaworonok, hıızdlo, įlašcyrka, roblak, t'ır — t'ırola, wıeły, brıwıly, pa'włoka, pıınyb'leca, šyia. dułon, kulıńka — kulıńko (kostki na dıoni), s'ılogy, pıapec, małyı, r'ızyı, slabıy. šcłešce, s'ıloga bidla, jaklas xorloba, bılmlo, zblıža, žyto, pšynlıca, vıv'les, p'ıoso, kunoplı. sułoma žytına, vıvšłana wıhırky, burakly, d'ıni, kurtofli. kurtoflısko, vıvš'lısko, rıola, wınger (tj. ugor), zlahın, pıslak, snıplak, kuluskly, wıuz'ıra, p'erev'leslo. hrybly, pułłoda : slıtno, doršc — nymla doržž'ı, snıx — snıhu, žvızdly na n'ebi hrymıt, blıskat sa. pojıxat'ı na nič, treba na šılıdaına — įlıstı, na vıcłeru. hrebišok — hreblıńka. vın įlıde na kunly, na vıozi, vın švıtko letıt, p'lašok letıt, lıžyt na pušku, vın m'ın'le sa pıytat, clytat kšlonšku, vırtkyı id'leš, vın tıamaı byu, tıutaı įe. įeden, dva, try, štyry, p'at, šıst, šım, vıšım, d'levat, d'lešat, įıdyn'lašce, tryn'lašce, patn'lašce, ževatn'lašce, dvadlešca, trydlešca, štyrdlešca, p'ęn'žlešont, šyžžlešont, žıvıńžlešont, sto. tlyšonc. įedna scınla, dvi scınly, fısi scınly. įedna svıńla dvi svıńlı, fısi svıńlı. vız'le drevo, pryvız drevo, nıšle — pryńs, blısko-dalleko tet m'ıakkyı a tet išce m'ıakšyı. įa pıdłu, vıń pıslak. įa spıu, klupıu, złapıu, vony spıat, lıubıut. treba pumoxcly nap'ecly xlıba. cy vın m'ıńlı dast? įa ne kou, ty keš, įa to bludu rob'lıu.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1938 r.

* Kropka po spółgłosce przed e, i oznacza słabe zmięczenie.

Nr 108. Gwara zamojska mieszana z polską (utrzymana półpalatalność spółgłosek przed *e, i*). Wieś Siedliska na zachód od Zamościa.

na st'ínli v'ísit' ubrańe. un'li pu'vleži žecko kst'lit'i. na xaql'upí jest st'fíxa. o, juž zyh'n'illi snupkli f str'lyši. ni treba utfr'iat'i d'v'er'lyj. f škloli dužo ŗlavok. kali stuŷla stujet' stuŷkli. wun síd'lit' na l'afci. škoda času trat'it'i, tra ješće pošid'lit'i. gwušt' síd'lit' f por'ozí. v v'lečur t'lemno w xaql'upí, ní v'lidno še. v n'leho v'el'ikaja fam'li-
lija: wun maie blat'ka, žlatka, žlunku i dít'ij Killoro. to wduv'leé, s'rotla a to sí-
rotka. pryn'leš d'vi vídri v'ody. fši v'ledra žur'avyji. kfašnoje muŷuklo, mašlenka,
šmit'ana, masn'lička na mlasno, t'luček, v'lerš'nik. wun *ore p'luhom, pu'lixax sku-
rod'it'i, kus'it'i. mlokroje žyto še k'vad'le (še) na plom'et', a tak vježe še f snuplok
i stavleje še v d'rašetki, trafleje še, že st'lawlet' f puŷklopki, inacy nímla. klosa,
kus'isko, n'ap'érstok. šino ližyt' na p'oklosax. puk'us — dva puk'losy. žnut' na glaršci,
k'vad'ut' na p'érévlesja, v'ležut' i snuplok hut'ovyj. v'lyn'ist'i šnit'le. lička do šina
to p'lavus, spavonzuv'at'i vus, spavanzlovanaja fura, síd'lit' na v'loži. vun'a puš'gla
p'riest'i, čyli puš'la na p'it'kli, p'éd'le na veret'leno. p'ledaj koblyŷu z puš'let'em, pa-
slut' še puš'leta, to jest našy kublyŷy z puš'letami. daŷ jlisti kut'lovi i klut'ci. pu'v'ijus
t'rilleta na j'armarok. *ufca — d'vi *ufci — v'si našy *ufci. bonki kus'ajut', kor'lova
še gz'it'. bučlen síd'lit' na h'nižd'li. p'šeloŷy síd'let' w lulu, jest m'ut i wusk. coš še r'ob'it'
kali klustki, čerlek, bulek cy co in'ego, m'rid'v'it', skura m'rid'v'ed'a, s'er'na. suŷloma
žlytnaja, ufšín'aja, cy ufš'enka, hr'et'čynka. pole to žlytn'isko, jačm'linn'isko, *ufš'isko,
p'šyn'ličn'isko. ton x'op'eč i taja d'lič'ejna. žiš ŷladnyj tenš, dva tenšy čyli ŷadnaja
tenš, d'vi tenšy. s'ŷonko sf'lit'it' i m'rlugaje okom. v'loz'it' še na sankax cy žugaje še
po l'odi. šad'ínla paŷa žiš na d'ler'e'vi na puot'í. na n'eb'i sf'it'et' z'lozy. pu'lixax na
nuč'ljij sklun'm'i. wun maie Kisnyji buty. f'st'leŷa i vonek s k'fatuf to v'inlok. hré-
b'in'leé i ščutka. skont id'leš, d'e jlid'eš (jedziesz), prentko lit'lit', stantont pryš'loŷ
tu. wun ud'ni'us i v'ly'us z d'lonu, pryv'ijuz zbuže. wun ft'ik z vojska, za'm'luŷ xaql'upu,
f'pl'nuŷ klošyk. šcin'a, d'vi šcin'li, try šcin'li, štyry, p'jet', šist', šum šcin'li abo štyry,
p'jet' šcin', a fši šcin'ny. huŷv'la, d'vi h'loŷu'vi, fši h'loŷu'vy. nuh'la, d'vi nuži, fši n'ohy.
d'vi ruč'li, fši r'uk'i. šlifka, d'vi šlifci, fši šlifkli. h'ruška — h'rušci — h'ruškli, š'lačka —
š'latci — š'fač'kli. d'lyňa — d'lyni — d'lyni. jidno uk'no, d'vi uk'ni, fši uk'na. víd'ro —
víd'ri — v'ledra || víd'ra. v'si víd'ra našy žur'levyji. p'ole — dva p'ola — fši p'ulle. s'riŷlo —
d'vi s'illi — fši s'leŷa, dužo s'eŷ. zap'at'lit'i šyfe'levi, p'lisare'vi, x'op'eč'levi, stulle-
ro'vi. na níŷ čyrvlonaja x'ustka, treba jui to dat'i, vun kup'liŷ svul'jui žlun'ci. ja
v'ložu cod'leń kuńle na plašu. ja x'ložu du kustiŷla, ja (ji)ho v'iz'u, ja vas pu'hožu,
pu'hod'et', v'ídet', v'lid'ima, vy nas v'lid'it'e. na stulli ližet nuži. ja bym maŷ h'rošy
tobym kup'liŷ kuńle. my níe x'ema, vy toje blud'it'e rub'illi.

Zapisał Wł. Kuraszkievicz w lipcu 1939 r.

Narzędzie środkowe

Nr 109. Gwara chełmska. Wieś Brzeźno, 12 km na wschód od Chełma.

Byr'ezyno (brzyźno), byr'zeńskij lude. d'íduŷklej h'lip, ny'v'istka, swlekur, wuj-
č'ym m'lačuha, pud'vire, pud'murliŷka, pud'v'aliny, b'lelok f sty'ni, st'fíxa, p'lopył,
wuh'loń, s'laža, v'ira, v'iryty, pur'ih, st'fíxa, f-str'lisy, wuk'no, wuk'lonnyci, ut'čy'ajit'ša

dvčery, sydyt' na krysluwy, stit, llyško, nýš, sýl, týk, zápłe, zapłilnyći, suklira, tu-
 purlystko, hurłaty, burunuvłaty, płux, líníš, hrad'íl, pullíca, suwłak, ligurlator,
 puklosy, na pumlety, źłety, c'íp, cyplyno, byjak, kłapyc'a, wazłuk, hłu'waz, mytła,
 wlynyk u xłaty, zamytłaty sñit'le, kunuwrlitok, wyrýt'łono, prłedywo, wís, flira slina
 kiń, kublyła, wíl, kit, kiška, jału'ka, ryx-rloty, mýd'wít', wawłirka jašćurka, łlastu'ka,
 źłeworonok, wísk, hłulij, bylłok (= białek oka), ćułu'włičok, t'ilo, škira, łłokut', stupa,
 kłistka, bydła, bylmo, prynłeš uhurłok, kartłofłisko, jałcnyško, mleža — myźle, snu-
 płok — dwa snupłke, wazłaty, pyrywysłlo, wleska s'łina, pu'kłipki, dyśatkle, kuplyća,
 uburłih, synyklosy, sywbla, jałbyńa, wólxa, wułšyna, pysłok, kłamyń, wlyhun,
 młst — mustłok — nymła mustkla, młs'ac, stryllejuł, nućłłih, ćitwer(h), plet'unka,
 ruzdwło: wylłigdeń, piśt syrydu'piśće, sydyt' na kuńłowy, dles'it', dle'it', dle'widy's'et.
 trlyje'et' s'imn'ajc'et', d'wi swyńli, ja płidu, wín pušło, tra pycy xłip, napłik, pryńlis,
 wlyńis z doma, wlywíz hnyj, złamuš wuddaj.

Nr 110. Gwara włodawska. Wieś Wytyczno, 24 km na połud.-zachód od Włodawy.

wín pryńlis, xłip, śino, maw šćešće že fłik, stynła, zam'łw týk, zamysly xłip,
 ftuplyw wydrło w stłudńi, dvy wydrła, wśli włidra, kiń, kit, kitka, nlyzdri, wíl, txir,
 bućłany zrublyli dwa hnyzła, wywłurka, bullit mynłe kłuli hłykta, maw šćešće. že
 fłik, zahłin pola, ćy naładu'właište młst, naplyłišmoša wodly, z krynyłći, slonce
 śwłitył na nłeby, młs'ac, w wlećur, tydeń: punid'łłok, wuwłorok, pletok, nydłila,
 myśłok, pušła prłaty zamłurane šmate, wín zdlybaw na zemłli, zhublyw f śłiny,
 ćy wlyspalıšteša na solłomy? wín nıgdy śa ny mlyie i zławše zamłuranyi.

Nr 111. Gwara włodawska. Wieś Lack, 16 km na półn.-zachód od Włodawy.

Lec'kle, Lec'kli łłude, pułłixaly z dyt'łynyju du xrystłu, pušła du spłowydy, sydly-
 mus'c' (posiadłość), na purłohuwy cy na purłozy, stynła, na styńli, ws'ı s'c' łłiny, purłox,
 mał šćłis'c'e šćo ułłik, bo bułab iomu bydła, tyłli, jańłli, śłipka, ćłisto buwłaju,
 ćłyste zblıźže, pić, zapłiču, prlypyk, na prlypyćy, hłoršćyk, płopył, ny utćyńlij dvlery
 bo zlymno ide, stit — stołyk, łłiško, zaswytly łłampu, bo płocnućy fłłaty, nałyłly
 nafty, zablyj głoz'z'a f stynłu, dydłulo, prładyd, z'it, nywłistka, dıt'ko, ták, łłox,
 u kłipćax w łłuxłowy kartłoxli pumlerzly, kiń stujć f stłajńi, tyłłuska w xlywłi,
 zas'łik na s'łino, syćkłarńa, prynłes' wydrło, kosa i kus's'le, wuz'mly mytłlu za-
 metly tłoka, wuźmly wlynyka zametly xłatu, wlyny's' s'młitte, wín wlyńus s'młitte,
 kuwrlitok, xudly (= xod') bludymo płłisty, ruzwłirka, dał jłisty: kłońum, żyrybłitum,
 tyl'łitowy, blydłowy, kublyli, tyłłuscy, swlyncy, purus'łitum, kurmuxłam, jańłłitowy,
 kutyń'it'owy. *Loc. pl.:* o żyrybłitox, tyl'łitox, kutyńłitox, jańłłitox; s purus'łitamy,
 s tyłłitom, s purusłitom, s tyłłuskłamy, puwłij jidńłoho kuńli na jarmlarok, ws'ı
 kłony, kiń, wíl, tył'li, purus'li, kit, kiška, kutyńli, styńno, młiso, kyśkłi, pyłłir,
 pyćłinka, śłalo, wlymyńe welyke u tyłłuski, na nłaśuj kłłunł bus'unly zrublyly dwa
 kłubaxy, wywłurka, łlastufka, łlastuwynłłita, źłiworonok, jašćurka, pšćulla, młd, wísk —
 włosok, hłulyi, k'ıń maje na ukłowy byl'mo, złłody mał šćłis'c'e šćo fł'ik, a bułłob.
 jomu kłepsko, uws'łinka, prus'łinka, jałcnyća, jałarynnyća, jałcnyško, uws'łanyško,

lýwsysko, hryčkliwle, pyslok i hlýna, kulod'az, wtuptyw dwa klubli w kulod'azy, typler na nleby s'vlityt slonce, mliś'ac' w nučli, hrymlyt tengo, pliwnuč, u puwnočy, w wlečur, ponyd'liok, wuwłtorok, plitnyč'a, myślok, šělítka, ny um'ije spywłaty, sydlyt na stulelowy, skil — stýl i stýl, dlewyt, dles'it, pidys'lit, šyzdys'lit, a'imdys'lit, dvlsta, ja splu, wolny spiť, ja kuplu, wonly klupłaf, wlywuz hny, w'yáus s kluńi, puńlis, puńiz u ploły, swujlij blaby, win toho ny wz'iw, una to wz'ala, wolny wz'aly, tra napečly xliba, a tymła pumuščly, pumužlu, laščly splaty, ja toho robyly ny mu (tj. ny budu), zbužlu, ny xužlu, bujmle!

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w 1938 r.

Nr 112. Wieś Bucyn, pow. kowelski.

Наша господаря у дома
 Нам вычэ'ройка гот'ова.
 А як ны будэ гот'ова,
 Ны ночоватымыэ у дома,
 Ночоватымыэ у л'ісыэ,
 Як ластувойка у стр'ісыэ,
 Ночуватымэ у польэ
 Пры зыл'эныій дуб'ровыэ.

Шимановский В., Звуковые и формальные особенности народных говоров
 Холмской Руси, Варшава 1897, str. 81.— Карский, str. 169—170.

Nr 113. Gwara kijowska, pow. wasylkowski koło Kijowa.

Buw sobli czolowlik i žinka, mały paru wolliw, a žinka źalowała czolowika i każe jomu: „prodaj ty woły, czolowlicze, abo za woza wyminiaj, jak majesz chodyty za nymy po rosli, trudytyś ta pasty ich i noczi ne dospaty. Jak nam treba bude wolliw, tam do mlyna ehlib widwesty, abo kudy nebud, to pidem do kuma, ta požyczym“. Wziaw czolowlik woły i pojichaw w jarmarok. Aż weze czolowlik woza, e cej hukaje: „czolowlicze, miniajs' zo mnoju na woły, berly woły, a menli daj woza“. Toj czolowlik pominiaws', win wziaw woza i tiahne czerlez jarmarok, a żyd każe: „czolowlicze, tiahnesz samoho woza! chocž? miniajsia zo mnoju: ja tobi dam kozlu, a ty menli daj woza“. Cej pominiawsia, ale ide żyd i nesle husku, ta każe: „czolowlicze, može ty zaminiajes' sia zo mnoju? bo kozła ne mužyc'ka ce skotyna, a huska to mužyc'ka; wonła jajec' nanesle i husyniata wlysydyt“. Ot win i pominiawsia, widław kozlu za husku, aź znow żyd każe: „nu! miniajsia zo mnoju łeczsze na kaczkę, bo ce płodnije bilsz korysty bude“... Posłuchaw win i ciohlo żyda, pominiawsia...

Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej, t. IX, str 140.— Карский, str. 181.

Nr 114. Gwara kijowska. Wieś Martusiwka, rejon boryspilski.

л'уди говорили | шчо Мартузоў | йак'ий то нев'ідомий тут оселиўс'а || по-том'у наз'валос' село Мартус'ліўка || пот'ом значит' пан уз'лаў тут з'емлю || л'удей'и намножилос' || i буў пан Кал'ин'оўс'к'ий i устро'ий тут в'инкурний завод

| кот'орий в'отку роб'иў || посушествова'ў вин л'ет п'ят' | пот'ом л'ікв'ідува'ли і сд'елали сахарний завод || не зн'а'ю | ск'іл'к'і цей просушчествув'а'ў | м'оже л'ет т'риц'ц'ат' | м'оже с'орок || пот'ом от ц'ього п'іана Кал'іноўс'кого перешла зэмл'а по насл'едству п'іану Тр'ілепову || неск'іл'к'і л'ет | л'ет п'ітн'ац'ц'ат' просушчествов'ал летот завод || пот'ом зд'елали п'іўн'ий завод || і п'іўн'ий завод сушчествов'ал до т'ішчу д'ев'ат'сот вос'емнацц'атого || у вос'емнацц'атому г'од'і н'іемц'і йог'ю н'іемного разбарах'ол'іли || рад'анс'ка'я в'лада у двацц'атому г'од'і прод'ала соўс'ом йог'ю крест'я'анам на погреб'и ||

йа на'йма'т'а'ю | шчо в Мартус'іўц'і было с'емдес'ат п'ят' двор'іў | пот'ом із йіх в'ійіхали у дэ'вян'осто тр'ет'ому на перес'ілен'і'е двор'іў п'іатн'ац'ц'ат | ў Ам'ур час'т' | а час'т' на Каўкас || год'ю дв'іст'і йес'т' | йак село тут сушчеств'у'е || Март'уз не пан бу'ў | а м'оже бу'ў нав'ернойе йак'ійс' маст'еров'ий | заход'ж'ал'ий || год'і тут пахот'і д'уже м'ало бу'ло | полов'ина зэмл'і | полов'ина л'ісу тут бу'ло | це шче б'ат'ко м'ій розк'лазува'ў || мой'а м'ати п'іаншч'ини нэ роб'іла | а до т'ого т'ри дн'і соб'і роб'іли | а т'ри дн'і пану || у дэ'вят'сот ш'істому г'од'і зда'ў Тр'ілепо'ў з'емл'у ў банк по стол'ип'інс'к'ій реф'орм'і | ў Полт'аўс'к'ій банк || банк продав'а'ў з'емл'у крест'я'анам на п'ідд'іс'лат л'ет на в'иплат || ў с'орок тр'ет'ому г'од'і при отступл'ен'і'і н'іемц'і спал'или од'інацц'ат' двор'іў колх'озн'ик'іў і колх'озные ўсе хаз'айство || дв'ойе ў зэмл'анках йе й з'ірас | а так'і постр'ойіліс' || дв'ір колх'осп'ийн'ий тр'ох'і в'ідстр'ойіли | проц'енто'ў на с'орок постр'ойіли ||

Zapísano w r. 1949.— Żyko, str. 218.

Narzędzie północne

Nr 115. Gwara chełmska, mieszana z polską. Wieś Stężyca nad Wieprzem, na zachód od Chełma i Rejowca.

Stużyca, stużyćkiji lude, stużyclaki.

to ćyca mujla guspudlarka; xaŭupa, studoŭa, ublora, stlajna, xlif, pódlaše. stuller zrubliŭ dva lokna cy dvi *oknuŭ. ny treba udmyklat'i dvyryŭ, bo idlut' mluki. na tym uŭsku jest brudna pušt'li. nalli nafty w lampu i zaŭit'li, bo tlemno. ŭun sid'lit' na gafci. w mujlim stulli nymla ŭufledy f stoliku. to ćyca naŭa fa'milija: tlato mlama, sistr'a, brat, vnuk, ŭadek, bapka, praŭladek, ćlotka, d'let'ko (= wuj, stryj) zet', nyŭlistka, tešt', tešt'lixa, uŭeŭym, mlaćuxa, ŭirut'a, wduw'a, wduwleć. f studloli jest zapuŭle, tuŭk, moŭot'it'sa na t'oci, zapuŭluc'a, plarsok (drewn'iany loch), kartlofli liŭiet' f kup'el'ovi, id'li veŭ, pryneŭ kartlofli splarsku. kuŭyŭ ji ŭlino zza drab'liny. veŭ-vidleŭki ruŭtraŭeŭ hnuyŭ. id'li traŭt'li hnoju. ćy pryneŭŭiŭte v'adro vudly? f'ora burunuv'aliŭmy pole, rullu. xot'mo puŭŭskvat'ŭ, ubrl'aluvat'ŭ, razuv'at'ŭ kartofli. vlyklyp'ite mi kloŭu, n'apyrstok i klin zab'liwa ŭa moŭut'k'om. davn'ij ŭieli ŭirpaŭni a teraz kloŭet'. koŭit'sa na ŭt'lnu, na puŭlit, na garŭci. ŭlufa du v'lijaŭna zbuŭŭŭa, un zamiŭ tuŭk, ćy tuŭk zamlet'uny? vlynyŭte ŭnit'le. na kunuvruŭt'ku ŭa pradle, w wlozi jest dyŭel, na perledn'ij ŭloŭci jest ryćien, w ryćano'vi kuŭnići, peruŭd z-zadom zŭlonćunyj ruzv'loruju, w tlylnuj ŭloŭci jest ŭnic'ŭ, podluŭka, w ruzv'loru jest ŭurka na tlylnik, na

włózi jest hnujwńlicí, kłopnyji drab'liny, du kłopnyx drab'inuf putribnyji luśńi, nla-lustki. W włózi jest štyry kuŷy. kogo zrób'uno z kuŷytki, w šrotku jest bukš, f koli jest spryxi, na spryxi nakuadla ša zwlona i kogo ukuto ubrućlom. U nas zaprahla ša kuńle f šlijtu, f pušłoro, f umlut. šlino kuadle ša na wuys, plotom pryvlezuje ša puwlenzom, uaućuxlom šnurklami. un wlywyrnuu fuŷru šlina. W nlašym guspudlarst'fí jest kuŷń, ɣloger, kublyua, žiryb'le, šfińle, vlepyryk, purušeteta, jaqufki, jaqu-
 víci, t'fíleta, ɣlyfci, jahńeta, kuŷu d'omu xlod'it' kuŷt i kuŷtka, kutly ɣlaput' mlyšy a pes pilnuje guspudlarcki ud zɣlod'ija. kuŷń maje hryvu, uɣuyn, nuyzdry, jide ša na kuńlovi vyrx'om. jaɣlyfka zaɣumlaŷa se plazur u nuh'li — w nuži, wuŷymńie jest u jaɣlyfki na wuŷymńiu jest ćiećki, š ćiećok lit'lit' muŷuklo. Zablituju šf'ńiu, vlepyryka smalet' albo plařet' harilećuju wudloju, potom vlišajut' za zladńiji nlohi, rusplorujut' brux, wyjmlajut' kiškli, ɣt'ínajut' ɣep, wypuskajut' krof, d'fílet' na puŷetki, z mlesa rɣobet' kiɣblasy, s kryvli pyklut' kiškli. Zy šrotka wyjmlajut' serce, letkuje, wun-
 trobu, nyrki, udyjmlajut' szap, puxrept'ina (= poledwica). z nuŷx wlarat' drahlci. buonu ššyvlajut' i fpyxlajut' w nu kawlaukami sɣuńlinu i rlobat' sɣo. Samu sɣu-
 ŷńlinu slolet' i skɣadlajut' w bućuŷyku albo flasku. w bloru žyje žiryvńa: vlyvurka, txuŷr, lis, myd'vit', voŷk, jiš. u nas letajut' ptlaži: ɣlastufki, blot'uny, jastraby ɣy šulaćki, wruŷbli, wurlony, skawruŷnki, na nlašuj studloli blot'uny zrušlili d'vi hńiez-
 duf. pšćoɣy žyjut' w ullovi, rlobet' muŷt, wuŷk, wušćlynu. ruka žhina ša w ɣlykt'uví, w klišti, jest duɣlońa i plalci. miŷ šćešt'e že ft'ik, bo bylɣap mu bidla. ɣuŷek jest sɣabyji, nyduńežny. ton ɣuŷek xuruwlaŷ na frybru i maje na ɣloci hilmlo. ježeli ša załore štyrńle to jest rulle, ježeli ša ny ore feale to jest lugur. w zbūyžu rušńle xfašće: konkol, buławat, puwŷyka, hurlošok, bud'akli, pukrywa.

Zapisał Wł. Kuraszkiwicz w lecie 1938 r.

Nr 116. Gwara włodawska. Wieś Lubień, 14 km na zachód od Włodawy.

buŷ sob'le starlyk ščo maŷ try synly. jek uny pudrusli to wlyradyu na słuźbu. id'ete sob'le d'etki samli zarublejte, a za s'em let pryxlot'te šćob ja was poblaćyŷ peret smert'u. to dwa pryšlo do jloho a trlet'oho ne bu'lo šće razlom z jimly dwloma. un pytlajec'e'a deš toj tretyj pod'liŷ'a. a my ne znajem dle wun, iak žyje to pryjde. na wlos'mom rlocy pryxłodyt' trlet'ij i prlosyc'e'a nla-nuć. starlyk otklazujec'e'a. nemla vas de položlyty plańe. to ja klaže ležu de nlebut', ot sollomy mńe pryńe-
 sete snuplok, toj perenoćlaju. to starlyk šće odmahlajec'e'a od jloho, a un klaže: jaž nidle bliłi ne pujdlu, no bludu wwas noćuwlaty. pušlou starlyk, pryńuēs snuplok sollomy, postelliŷ jomlu na hlaŷcy polahlały splaty i stali sob'le hovorlyty obladva. i starlyk klaže: ja maŷ try synly i wlyradyu jix na s'vict na słuźbu. to dwa klaže
 pryxłodylo do mlene a trlet'oho nymla, cy wun de žyje, kolle ne pryxłodyt'. — to víete ne blaćyli trlet'oho, no tu tupłirože sob'le podyvíete s'a na jloho. tepler un pry-
 šlou do was. — a cyš to ty slyнку mńej? a ja tebl'e ne puznlaŷ. — ja sam d'umaŷ cy víete ne puznłali. — i deš ty kaže buŷ, deš ty je, šo ty taklym planom pryšlou do mlene. — ja wam kaže tatu skažlu ws'u prlaŷdu, ja kaže je slamyj najstlaršyj złodyj. bez mloji wíedomosty nixtlo nićloho ne fkraŷ. wžež ja kaže ud was ne pujdlu
 bludu wwas — to mńe klaže slyнку fasyd blude ščo ty taklyj je. — ot klaže nyć, ja

bludu ženlyty s'a. — loušem slyнку to ženlys'a, a dležby ty za d'ieučynoju pušlou šuklaty soble. — ja kłaže tlatu vas vlyražu, v'iete plujdete. id'iete kaže do dvorla do plana, nex svojtu dočklu oddlas'e' za mlene. a jag blude pytlaty s'a jaklyj ja je, to skaž'iete planovy, ščo ja je najstlaršyj zllodyj. zaxlodyt' starlyk do pana: žen dlobryj paňe. a ščo sklažeš. a prlošu plana muěj syn pryslau menle do plana žeb v'iete dočklu oddalll za mloho slyna. — jaklyj twuěj syn zn'aje čyn. — muěj syn prlošu plana je najstlaršyj zllodyj. — dlobre ščo wuēn taklyj, to idy starlušku do dlomu i skažly slynovy nex pryde w nočie i tlyji klony kotlory ja mlaju do vyjazdu f stlajni nex jix ukradle u mlene z brlyčkoju, tohdly oddlam dočklu stojlu za jloho — prylodyt starlyk do domu i rusk'azuje, a syn kłaže: to klony mojli bludut'.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1937 r.

Nr 117. Gwara południowopodlaska, mieszana z polską. Wieś Ostrówki na północ od Parczewa i Wohynia.

Luźne zdania i wyrazy.

vodla t'ečle. xlop nes'le s'ieno. uon berle hnuoj. zamet'le stodlołu. wže zamuoł pišlok. mišlok kartlofluf. što ty xoč od mlenē, ja ot t'lebe ničloho ne xoču. mne ničloho ne treba. to biedny xlopec' — a to žlytry. ton maje ščas'e, bo un s'a na plewno w mišklu rod'il. bilmlo f koňla s'liwoho. ja xmleru ne maju, tylko jačmieň, ovles, žyto, kartlofli, lon, prloso, sloňečnik. kleps'koho maje koňla byle jakloho zuws'iem. treba lon t'ert'i čyli lomlat'i. von vez'le zblože. soľoma: pros'ňanka, jačm'ienka, ows'ňanka. žytnloje s'černlo. peremlerznut'i i zaxorič'ti a potuoē ležlat'i. snoplok, perev'asllo, koľoskli, luz'era, peňlok z d'ereva.

Ostruowki byli mižly unijlac'kimi s'lelaňi čylli luđni, i dla toho my hovorlyli jazlykom xaxlac'kim, a byllis'mo narłodom katollickim. my ž'is puojd'em žatli. ja mlaju nlovyje s'erply, bom wčoraj byl na jarmarku i kupilem. wstlawem rano, pošloem najwperš do xliwa, podawlaem trlas'anki jaľoškam, a koňlovi s'iena, pryšloem do dlom, zmlóvilē plac'or, a potlom pošol do sus'ieda, bo mieli jixat'i na zarlobok, wes't'i do miesta žydovi kartlofli. w wuołci luzlec'kuj. do s'ella ossowlaja pryvez'li ks'lenža, xt'iel žleby im d'let'i ks'č'it' i dal dwom param šľuby. najšlols'a prot'liwny čolov'iek i pošlou do Prohalin i skazlau strlažniku že ks'one je w osowuoj. i ton pryjixau i xt'iel ks'lenža zľapat'i, ale furmlanka stojlala hotlowa po drľuhuj storonlie izbly i ks'one druhlymi dverlyma vlyjšol i ft'ekli na boloto w stoškli. a luđ'e s'a rozyšli.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1938 r.

Nr 118. Gwara brzeska. Wieś Kobylany, 7 km na zachód od Brzešcia.

Luźne zdania i wyrazy.

w jloho t'laške žlyč'e, bo mlało mlaje zemli. blaržo bydluje. kün stojlit' w xlyvii. xliw, kľuňa, pud'vlifje, pryhumlenie, pľut z xworostlu, wuēn purublyu ws'i lokna, stłolar zrublyw dvi ukli, mlaje dvi pudvľalyny dublovy i dvi susnlovy. w tuj xlaty zrublyw

dví nuvlyx styńli, puhnyly ws'i s'e'liny. zaswytyl lampu bo tlemno ę xłaty, nallij, gazu. mluxa llazyt' pu styńli. st'lixu sullomana, ustrliški i huľuvačli. plopyl, slaža. pič, putpličče, zlapyk (tj. zapiecek). ne treba utčyńlaty dverly bo zlymno. wun sydlyt' na lawcy. jublo kúžko dla mlene za kuriotke. d'iq, prladyđ ny mlaje mlatera. wčym, mlačuxa, nyvlistka, wduvla, wduvlec', bastrluk. d'at'ku de idlete? žloľub na ubruk, zas'lk na s'ino. typler hlorut' pluhom, a ęplerš, dawńlij hurlały sux'loju. typler wulločat' želliznymy blorunamy a dawńlij skur'lođyly dyryv'lanymy. wun xučlyj z'vijau žyto. mytla i čerenlok, v'liny w xłaty. wun zańuđ pudľlohu. xłata wže zamlet'una, wlykńi s'ńlit'e. süška obhloruvaty kartloxy. kus'a, idly vlykleply klošu bo tupłaja, kus's'le, klulka, naplerstok, zaputlylok (tj. klin). dawńlij žlały serplamy a typleryčka ws'o klos'at' kus'loju. e'ip, cyplytko, byľak, użloųka i dva vazučki. wloły, wlozy, jarmla še i zanlozy — ws'o čum'lae'koje dobro. unla pradle kunloply abo lon, wlownu, šers'c', pľadyvo, plysara, tellata. kũń, žerobluk. svyńla vlepyrk, klormnyk, purus'łata, Klernuz. kũt, kũška (tj. kotka), kutyńłata. mydvít', zľapaly mydvýd'la. llastuųka, žłavoronok, wurublij, jlastrub, ny wybyrlaj jįjlec' z hnyzdla swyńla purus'lat navela w klubely (klubelo tj. gniazdo zwierzece). žłaba, jlašćurka, čer'ľak, pčulla, pčũnyk (tj. ul), wlosok, mĩđ. plodlyj ty hunefłoto. zľodyj mĩđ ščas'e'e že ft'ũk, žyto, pšenlyc'a, jarynnyc'a. slynlečnyk. prľusvysko, jlačnysko, lu'wsysko, kartloxyľsko. kolłodaz, ľud, kryha, hľinyj, dlereva ębrošly hľinyjom. na nleby s'vlytyt' s'łonce w deń a w nočli zľory i kńažlyč albo mĩs'ac', rlađuha. pujłaxau s kũmy na nučli, nla nuč. jľide na kuńlovy, xľopec' šmlytko byžlyt'. styplan — styplanysa, kornlylo — kornlylyxa, myxłal, juzyplat, wasyl, xwledur, xalemũn, hryc', huľyjlan (juljan), haraslym, swojľuj žľuney dľaty, zhublyu w s'liny, f solłomy, na dorlozy, ľliła šłapka, na jũj, na berlezy. ja spllu, kupľlu, wonly splat', kuplat'. treba jumu pumuxčly, napečly xľliba. jak sxłočemo to damlo. ja johlo zbužľu. ja tam ny xožľu. na myžli rustle hľuša. my pryneslem du was mydvížľloho slała. pušlla du spľovedy, povezly dytlynu xrestlyty. pojłixaly. čliła hospodłarka. stłolar zrublyw dvi ukũli. w mujłomu stłlovy nymla stłolyka. dľajte mĩli člystu pustlelu. vlysyt' na styńli.

Zapisał Wł. Kuraszkievicz w lecie 1938 r.

Nr 119. Gwara podłaska. Wieś Sycyna na zachód od Białej.

Slyčyna, slyčync'i.

hovorlyli že to bos'unly to tak vonly. pan buk kazłau ne rozvľazuj mĩškla bo ne muożna, ale wuon xtlieũ zoblačyt'i ščo ja neslu. jak wuon rozvľazłau ton mĩšlok, jak toje xľynulo iz mĩškla, ruożne žaby, koroply (klorop = ropucha), užye, jašćurki. tak jľoho pan buk nakazłau že młus'iš toje zoblat'i, kedys' vlypus'c'iq. no tu wuon na z'is' deń zľirlaje bo tu množlyts'a i ne vlyzľiraje nľigdy.

jak pščoly zľoľats'a, let'lat — to ix zľapłaje, pokrlopit wodloju i todly mlatki pošukłaje i do ľulija s'a fsadlit i uny tam paru dńie jak wže ukreplats'a tohdly s'a mlatku wpušćłaje z matłošńika i wonly tohdly wže ber'uts'a za robotu i zarobłajut soblie mied i šykujut s'a na z'ĩmu. jak jest dľužo miedu, to wlybere polovľinu a rlaštu zotłavít dla jix na z'ĩmu.

bahlon velliķi a po serleđińi łuh, a łonka pud fikloju, zahuon, pisłok, hlina i liēs. sone'e s'viev'it na nlebi a mīesec' i zory, tenēa, jak žis' ne zrobiš to uzłartwa. po'vūow kłoni na nuēliē w wiečeri, pry'vūow kłoni iz nuēluow. nuōč i puōwnoč. pole, dvie ploli, vs'ie polla. kupiu dvie s'vinie, poprłodaw us'ie s'vini, odna s'vini. dvie s'c'iniē zavalilo s'a, vs'ie s'c'ieny zvalili s'a. dvie vidrie okovity, piva, vs'ie viedra. dvie korlovy, vs'ie korowly, xlutko let'lit klopec' bieškom. abo jiede na końie stuol do tuol. čy ty jomlu das'li? wuon jest w dloma — jiest snedlaē, ja ne pujdlu wuon pošlou, wčlorakaj tam byw. ja toho ne kupju i vony ne klupjat, nie. ja c'ongle xožu, zanlžu, pohožu, zaslažany kartofli. t'laško žyt'i na s'viev'i, bidla załbita. w sadlu jest jablynie, hrušy, wišnie, sliwki. t'iesto s'a miesit fkoplaēci na pirohli na kluckli zatierka, d'izla na xlieb. hriždo blos'unove na topollovi, jak od'in topuol, a dužo to topolie. miew šelas'ce že ut'uok, bo bylib jemlu dali! pametlaju kozłaki byli w selie šyes'c' liet. žyto i ryepa, c'ibula, časnyk, solonečnik. čy vīete kločete...

Zapisał Wł. Kuraskiewicz w lecie 1938 r.

Nr 120. Gwara podłaska, mieszana z polską, mazurząca. Wieś Cecele pod Siemiatyczami.

lon še šeje na polu. potuom joho plulut raz abo dva, jak xto kloce, a potuom jak uzle dozdfijeje to rwut i vłazut w takli pucleki i skladlajut w kuckli. jag-wuon wlysxne wtedy przyzłaje gospodar ssołom'anymi perlevasłami narłobanymi dloma i vłaze ty kuckli i kładle na perlevasło po try abo štlyry i zvlaze kul i tedy kładle na wuoz, pryvezle do dlomu do stodoly, zdlyjme johlo s-fuory na kleplisko i tedy końla i plustyj wuoz vlypxne a lon tedy ze swleju rožlinoju bje kijankłamy (stery synly i paē docłok). našliēne zberlut w mīslok a toje wolokno skłostrykoju zawezlut do liēsa abo na smuh postlelut a xto xoce to w włodu namłocyt. polezlyt dvie nežielī w woziē cy kuolko i tedy wlyjme johlo z wodly i postlelit na smuziē. jag-wuon uzle ullezytēe to tedy žbirłaje johlo, sažłaje w piec w xlibłovy, slusyt a clasom to w liēsi jest susłarni takli, jak slusat w xlibłovym pecyē to pollicja plise protokłoly bo ne wuolno, bo od liskry casom rłobitēe pozłar. wymłaje s-pecyē suxij lon, idle do xlivla tam jest tlerńiēa i tre kłbiēta a zotłersy kłepe na stłupi albo na peńkłovy i potluom odžellaje kłłoce od hołovłok i ot koryēna osłobno i tedy pradle kłłoce na mīēxi, a otrlepany lon jlesce cłese na scuōtēi i znoq kłłoce od hołovłok odželno i od koryēna odlželno. to od hołovłok na naha'vliēi pradle a ot koryēna kłłoce jak plēkne jest to sobiē na kōslulu i lon tagze slamo na kōslulu, a jak ny jest łladne to colovli-kovi na naha'vliēi. a d'ruha kłbiēta vložme prodlašē bo na podatok trłeba h'losy zapłaciēi. lon kotłory sprłażony motłaje na polokēuouku albo na talku i tedy namotłaje młotok. perelliecyt kuolko plasom i kuolko sobliē spulłok sprłala na ton młotok. jak muotkuw zberletēe mnūoho, wložme plopełu rozmołožit ton plopeł z wodloju abo w rłasēi i tedy maclaje tlyji muotki w tuom plopelovi. to nazyvłajetēe łuh. i tedy tudze vlypalona jest piec i tyje muotki namocłony w tuoj rašēi kłidaje ix w piec zeby biely muotki byli, złolit. zlotry dñi trymaje ix w pecyē y wlyme ix s pecyē i wezle na fiēcku, wlymyje, wlyšastaje na wołziē i tedy wlysusyt ix, rłobit k'łoxmal z mukli jaklei nyblut', xoē zlytniuj, albo psiennuj, na pluot poviesaje. uili znoq wys-

xnut tyji muotki i tedy ix zvíraje na klupkli. pryňošit snovlańńicu, snujle, osnovlaŝy pryňošit křošna, navivraje na varstlat i nabirlaje w űiceńńici i w plloxu i rlobit polotno. a polotno mlocyt w woźie, rošćillaje na smuźie, na sřoncu stlelit, zeby wono bylo hicle. ot sřonca wysyxlaje i robitće hiele a potuom řieze i slyje kosulie. o! totlo jest polotno i dla sebe i dla colovleka.

Zapisał Wł. Kuraszkiwicz w lecie 1938 r.

Nr 121. Gwara podlaska, mieszana z polską, mazurząca. Wieś Malesze na zachód od Bielska.

Malesyē, malislovič, dužo to malisuowcy. zvuon, zvonliča, prošto w šćinie.

taka zabawa byla f korćmie. xto zafunduje šlezuf syešć cy šiem, a ja pudym'aju ša pereblit' i jix. jak ja ne perebjlu klyxt'om, to ja musu za jix zaplat'it', a jak ja perebjlu to toj zaplat'it, xto kaze dat'. wuon daje zeb ja pereblij.

tera bulka je. ot ja dam bulku jomlu, i trymlaju f plalax i wuon f serleđinu nuoz bje w bulku i pereriezuje i t'ahne w odnu stloronu, a puoźni nuoz wymlaje i tera sazaže znuow nuoz f ton slamyj šnit i w druhu stloronu řieze, jak pererieze to dobre a jak drui šnit zrobit to joho propalo, mušit zaplat'it'li, a bulka ide do hrumady do s'ležu, cy do obaranku, zeb jeji zješć.

treba űitku perewolocy bez bulku i zawiezat' i zy. spodu guzłok zeby onla ny wpała a drui kunleć zawazlati za tramu (= belka w suficie) zeb onla vlišila i tera ruki nazlad i tohdly jej treba łapat' i jazlykom i duxom treba jeji šeahlat' do sebe zeb mlozno bylo jeji zješć. cleka taja bulka namordluje, onla lietaje fkoło na űicci lude posxłodiszy s'e šnijut še.

na čuńeku je nuos, huba, locy, luxa, vołošć, ramleńa, nlohy, rłuki, perši, plecy, coło, seloki, seokla řieytće prec, potyliča, syja, jazlyk, jazycok je, w jasnaŝy zuby, kutni zuby w selokax šid'lat, pudńlebe, borodla, łkokot', pašć cy kulak, plalci, niźliny palec, veliki palec, klykot'. po nlasomu owlecka i jahńlata a po polsku owlecka i jagńlaki. po nlasomu zereb'a, šwińla abo porsluk, porořlata, a po polsku řrebe, vepšyk, proše. čieły deń pracovlał. polne vidřlo vodly. jak vlymoloči to sołloma: ofřlanka, jačńlanka, prořlanka, hrlecanka, s pseńliči pseńcańka, z zyta zyťńanka, z horloxu horloxviny. a pole to ofřanne, prořlańisko, jačńlańisko, hrlecane pole, zitne i pseńlicne pole to rzyško. űolxa je, jaglleja tak jak i xfojřina to odd'elne drewo. snuop zřita ma uzeřiē sto znetēe ud zemlie. šieno stavim f kopyćie, a zito w łlaski to dvanlašće, a pseńlicu w deřlatki a oves, jačńleń w patakli stavłajetće zeb nakřyt' i lepi. zdruoj je ten kadłub seymentu, je na muostkax tak samo zdruoj. je i kryńliča to studėńka malleńka. hńilaja hora i z jeji ide abo tece vodla, dlobra vodla bo ta hora vysoka. zluod' to jak derevřina obmerzłaje. sloňnyko šviet'it, w wlecofi řladuha, kruh takij, kazut ze z mora šeahłaje vřodu. řiřa, jłutra, řcora. polludeń, vřeur. puńlocok jak kury piejut, a jak piejut trefi ras to na dlořitku, nuoc, nla-nuc, nučlieh. jlešć šńadlańe, na vecleru vecleraty. veclera mat' i — a po veclery splat' i. ny űiije tańcovlat' i — treba n'advur vypyřlat' i — nex ny zavažłaje sto űiije hullat' i. nas puop ny űiije špivlat' i. skuol ty idles, jak pyłajutće odvlełaje: stuol i stuol. šid'lit na zemlie, na dorlozi, lez'lit na šieńi. treba zaplat'it' i plisarovi, seęlovi,

kraúelóvi. xvetkova dockla, xvedorlova cuorka. povuoz do mesta sto nybud': ovlecku, sviínu, zbuoze. utúok z dlomu, zamúoq podwuore, na juom je cyrvlona slapka. a na juoj biela xustka. swojuoj zuonci stoš dat'i. to je twlerde, a to see twerd'ejse, mlakse, lekse. ja tam ny pujdlu, wuon posloł, vonla pošla, vonie pošli. ja špu, vonie špat, vonie byli w doma, wsie do šlubu jiedut a i pxiotami idlut. sto vonie klupat, my klupim abo kuplili, sto vy klupite? sto viete kupovali. trudno skazat'i starlomu cłekoúvi. treba jomlu pomozeli napecli xleba. cy ty jomlu daši, my damo, vy dastle, vonie nie ne dadlut. sto my budem roblit'i, wuon ny maje zymlie, hospodlarki. my je w doma wsie a d'iet'i xod'at do skloly i nlošat kšonekli. spancyer robitée do xodu do budnowoho, svojli roboty xallat je.

Zapisal Wł. Kuraszkiwicz w lecie 1937 r.

Nr 122. Gwara północnopodlaska. Między Bielskiem i Hajnówką.

Wieś Łosinka na północ od Hajnówki. Luźne wyrazy i zdania.

łos'ins'ki lude łos'inčlane. puojdem do vinełu. vellika bidla i t'aško žlyti. štos' vils'it na s'e'inie. wuon s'id'lit na por'oz'i. puojdem do kluñi molot'it'i. pieč, prlypičok, plopeł. s'irota, wdo'lica. t'iesto, xlieb d'ieska, vidr'o nos'ifi jiedlo. žlat'i žlyte i kos'lit'i s'ieno. pokuos, odna žmleña, dwe žmleñi, ws'ie žmeñie. s'ičklarña, c'iep, c'iplilne, bijlak, užlouka, dwa vezuki. mitla w kluñi, a vieñik w xlat'i. fuora s'iena. kołodec, muost. luod. kryhi plywut po wod'ie, na nebi sonce, młesece s'viet'it. petn'a'cet', devet'n'a'cet'. utúok, wlyñus, odnuos, zamúow kluñu. viete puojdete pomošči poslobit'i, lešeli splat'i. s kuonni, na kloñux.

Nr 123. Wieś Orzeszkowo na południe od Hajnówki.

ofieškuws'ki lude. ne mložna hryšlyty. pojiexali vynčlaty s'a zwuon, zwunnlyc'a. zanestly dyt'la do xrystlu. jieč, prlypičok, zlapyčok. dež bludu xodlyty. tlemno y xlaty. c'ep, bujlak, poblyu bujakla, užlouka, vezluk, cyplylne. zas'ek, s'eno, t'iesto, vezlaty snoply. zlubor — dwa zubrie, ws'e zubrie. hnyzdlo, hlajs'e'or člorny jak blus'ol. pon'ebje (tj. podniebienie). xmiel, sołonečnyk. nas'enie, s'emja s kołop'nuu. kartloxlisko, žlytnysko, w'owsysko. zlodyj, zlodluha, linlyvyj, biednyj, bydla. odlyn palec', t'elo, petla (tj. pięta), pečuonka. piat', š'es'e', s'em, wnoš'um, d'lewet', d'leset', petn'acet', symn'acet', wus'umn'acet', devetn'a'cet', peddys'at, s'emdys'at, pyslok, hlina, klameñ, bahlon, ned'ela, poñed'elok. tryv'oha — treba utyklaty, bešcy — davlaj byžiemo! xto švlytčyj. wuon wlyñus s xlaty, pryñuoz — do xlaty. na juom t'esne ubrañe. dlaty mołoduoju žuonc'i. w zemlie, w nleby, w s'eny w solomy, na berlozy, w xlaty. pečly xlieb. kuon — dva koñie, pušli kloñy. odna stynla, d'vie styn'e, ws'e stieny. odnle okno, d'vie okn'e — lokna. wuon pošlou viete pušli i ja pujdlu, ty puojdeš. my puojdem. ja lubllu a vonly lubjat. dlaqby koñlovy jesty kob mieu, kob y menle buło.

Nr 124. Wieś Ogrodniki na północ od Narwi.

horłodniki. de puojdeš. tlemno u xlaći. ja né xloču tohlo roblieći. wdovlec'. ja teble ni xloču. serp, žlaći žlyto na žmeńie. kos'ieći s'ieno. c'iep — c'ip'lińe, b'ijlak. w stod'oli m'itla u xlaći w'ieńik. zamlec'one s'mlic'e. cy pojiedeš do liśa. m'ied — n'ima m'edu. n'udobre pole. piślok i biśla. brlaći w'odu s koloz'is'a. niźlela, pońi-
'elok, uto'rok, seredla, čet'vier, p'latnie'a, los'eń i vesnla, léto, z'ima. vezle d'rova, pry'uož, nesle s pola — pry'uos, zam'uož kluńu — p'los'li zametle. h'uzdlo na be-
roz'i, na zemlie. treba pomox'eli napećli xliba.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1937 r.

Nr 125. Gwara prużańska. Wieś Szczerczewo, na południowy zachód od Prużan.

Luźne zdania i wyrazy.

šcyrčlovo, lude šcyrčlova.

sydlyt na por'oz'i, na okni na st'eni. odnla stynla, d'vi styńli, fs'i s'e'liny. mluxa
lazyt po stelli (tj. po suficie). por'uz'(x). treba otčynlyty d'v'er'y. zasfytly lampu bo
ny w'ydno u xlaty. treba natoplyty pič kob bułlo teplo. z'apyc'ok, p'rypyc'ok s pli-
t'oju. h'eto fs'a mojla s'émjla: blaćko, mlaty, d'yt'yna. to syrot'a bo ny m'aje m'at'yra.
poš'og yz mlatyroju. tlešča i swykr'ou. ny m'aje sweji swykr'óli. wlyky na hn'uz'.
syčklar'na s'lička fizaty. d'liška na t'isto, s'e'ah'oička na kaplustu, k'au'buđ na žyto.
odnle wydrlo d'vi w'ed'li fs'i w'idra. koslyty na pokl'us, žlaty na žmeńli. c'ip: cyplyno,
byjak, uż'ouka, pružakly. šlopla — treba z'wilyaty žyto. mytla zamytlaty t'uzk. wli-
nyk byz mytlišča. w'uzn wlymy s'mlic'e s xlaty. w'uzn s'mlic'e zam'uz'u. lon, vonla
pradle kud'elu. teper zb'uz' lipše r'odyt. lypa — lyko swyńńla — d'vi swyńńli — fs'i
swlyny. hnyzdlo, ž'avoronok. ž'aba. to hult'laj, z'lobdyj. xw'oryj, xworov'likovatyj,
xwor'oba t'laška. bylmo. m'iu ščlas'e ščo ut'uzk, bułab jomlu bydla. pyslok, my-
šlok. l'alanysko, hryčlanysko, horoxovlyńńe, zy lnu kor'osta. l'uzd, kriha, bliłyi
mor'oz, lynyj na klońu. k'uz' obr'uz lynyjem. slonce s'wlytyt na nleby m'lis'ac i zvezdla.
hrymlyt m'uz'eno. p'uz'noč, vlečor pow'uz'ou klońy na noćli. spodnyca, połot'lanyk
swleji robloty. t'lisny, prost'uz'ny čloboty. puš'la tancovlaty, spyvlaty. ballija abo
noč'ouky bylyty odležu. od'lon, d'v'la, try, š'tyry p'at', šys'e', s'im, w'uz'slim, d'wet',
d'leset', odyn'acset', petn'acset', šysn'acset' semn'acset', vos'emn'acset', dyvetn'ac-
set', d'v'acset', slorok. pyddys'at, v'us'imdys'at, d'evyn'osto (star'yi devetdes'at),
t'lys'ača, mylijon. w'uzn j'ide na końli, na vozlu. xlutko byžlyt, p'tuška letlyt. s'adlaje
na haucy. l'uzh na hauku. ja umyv'aju s'a, umy'u s'a, w'uzn umyv'ajetsa. sk'uz'ly ty
idleš? ja st'uz'ly a toj č'olov'lik stamt'uz'ly. odnle pole, d'vi ploly, fs'i polla, okni — lokna,
na ju'm jes'e' novla š'lapka, na juj novla x'ustka. najš'ou w zemli, u sol'omy, u s'i-
novy zhubly'u. na dor'oz'i, na byr'oz'i, u xlaty. tomu žyw'lets'a d'obre, a tomu nyč'oho.
my klupymo, w'ite z'r'obyte, vonly klupat, t'opat, z'r'obat (albo tež:) spjat kluplat,
z'loulat. ja splu, kupllu, z'loulu. napećli xliba, pos'lobyty to pomoš'tiy, llešty splaty.
dlaty: koń'evy — klońum, vol'ovy — vollam, swyńńli — swlyńńum, paršuk'ovy,
ovlecey, ovečklam, skoń'em — sk'uz'ny, z ovečklamy is s'vyn'ńeju — is svyń'mly,
s tellatom — s tellat'my, sporos'latom — sporos'lat'my. tam x'od'at — n'os'at, ja tam

xodyu, postojanno xožlu, x'odyš, ny x'oču. pryńú's — pryńu's, dam — čy ty dasy — damo — dastle. x'očemo, x'očut. budu roblyty, bludut roblyty — roblyty mnt. roblytymo, віте будете robyty — robyty metle, ty robyty myš. wu'n bezžitnyj ny m'aje dytlej, svynlej, klonyj. ja postojanno vožlu kor'ovu i ny mohu prodlaty. ja joh'o zbužlu. mež'la. tam puš'la joh'o m'aty. u joh'o nym'a m'atyra. wu'n kuplyu. swoj'uj m'atery hostlynca ũblačyū joh'o m'atera. is swleju m'atyroju. mež'ly ludm'ly. hovorlyū o swoj'uj xwloruj m'atery. fs' i m'ateri škodlujut swojx dytlej. skazlay m'ateram. blačyū tyji fs' i m'atery. hovoryū stymy mateflamy, hovorlyly o tyx us'ix mateflax. taklyx cerk'ou — cerkwlyj nym'a. na tyx cerkw'ax uže pohnylli kryšy (strixa ssollomy). ale, xodyli, to tak uščerčev'i. holos'latyn, starunly a zawlerše, devetkly, zališše, swyščly to uže: ale, soklolyku, bully, xodyly.

Zapisał Wł. Kuraszkievicz w lecie 1938 r.

Nr 126. Gwara czernihowska. Wieś Chorobrycze koło Czernihowa.

T'ap'ler uže n'ā hl'ād'at sux'ix čātwarhūou, u nas klažut wuōl'nā, a xtō hārāz'k'li na wār'iačuǰā tak űr'žnā: wōlhā, klažut xōf'luž'čf, xōf' luž'ājtā swlatājt, n'ās'ut hār'č'k'ku i x'l'čb: jāk pāplirād hār'č'k'ku, tak huōrkā-tā bludā uže, a x'l'čb, to dōbre bludā žif. Pitlajut: ti n'ā zabludilā aw'lečkā n'asā, d'čyki ti n'ā mōžnā nan'at', šuka'm; atkla-zujf: a mōžā i zabludilā, abō: hādli māl'ijā, tli n'ām'a čahōs': pād'luški t'i kāžuškā? tri kāušli zbiū. (тричі гарбуза дiстав). Pāml'ijūčā mālād'lijā, paklan'āičā b'atka, m'atci, tādi idē mālād'lijā na zmōwini zwať r'ōd'ičāū, a mālād'li swāj'ix. Mālādōhā ruōd pās'ladēt zā stuōl, b'at'kā i m'at' i dajle pād'larki. Xtō nā hōmli, xto hlōmel', n'ā razbār'leš. xtō nā dlōghā, a xtō dōlhā. Sm'čtā šōb kal'ladnimi swāt'klami nā dwuōrn'ā nās'lit'. kur'lat sl'p'ūf kuflū, šōb(p)pa čužlim dwar'lam n'ā xād'lili. pādka-l'ladni w'lečār xōdēt klul'ā šēitlat': kuōl-kāl'licā, ti bludā mālād'licā? kāl'is' m'at'ārnajb Hājki n'ā znal'i. zāhad'au'l'ajut, hād'lujuf husak'a, šōb dlōbre hus'lat hl'ed'čyū. jāk t'ōn'ēn'kā i wis'ōkā, tā klažut' zliglā aw'lečāk strih'ut, tādi str'izki p'juf...

Курило О., Фонетичні та деякі морфологічні особливості говірки села Хоробричів. Київ 1944, стр. 83. — Карский, стр. 182—183.

Nr 127. Gwara czernichowska. Wieś Komariwka, rejon dobriański.

Казка.

жюу д'іед і баба || у йіх буў син Іван || зад'умау шоб д'іед зд'елаў чоўн'ік | йон пай'ед'еа р'ібу лав'іт' || д'іед зд'елаў чов'еа | і пай'ехаў Іван р'ібу в'у-д'іт' || а баба прин'есла сн'едат' йе'му на м'ореа || начала йаго гук'ат' | Іван'ка мул'ав'ан'ка | ти па м'ору йез'д'іш | ти р'ібку л'овіш | припливі к бере'ж'очку к жоўтаму п'е'с'очку | йа таб'е сн'ед'ат' прин'есла || приплиў | р'ібу адд'аў | пасн'едаў і зн'оў пāпл'иў ||

подслухала в'іед'ма | пришл'а к бере'гу і ст'ала гук'ат' | Іван'ка мул'ав'ан'ка | ти по м'ору йез'д'іш | ти р'ібку л'овіш | припливі к бере'ж'очку | жоўтаму п'е'с'очку | йа таб'е сн'ед'ат' прин'есла ||

Іван прыпліў | аж то н'е м'атка || Іван к'аже | бр'ешеш | то н'е м'атка
с т'он'е'нк'ім галас'ом || тад'и в'іед'ма подслухала і загук'алас'а Івана || Іван
прыпліў | а йан'а за йаг'о да у м'е'ш'ок да й пан'е'сла || прин'есла дад'ому |
загад'ала д'оццi свай'ой п'іеч тап'іг' | щоб Івана Ал'енка ісп'екла | а
а сам'а пашла по гас'т'ей || Іван почуў | да й к'аже | бр'ешеш | йа таб'ё сп'ек'у ||
затап'іла Ал'ена п'іеч' да к'аже | сад'іс' Іван на лап'ату йа т'е'б'іе ук'іну
у п'іечку || а Іван к'аже | пак'аж'и || от Ал'енка с'ела на лап'ату | дак Іван йе'йе
у п'іеч' | і зам'азаў гл'інай | а сам на вісокі й'асакор ||

Zapisano w r. 1951.— Żyłko, str. 223.

№ 128. Gwara muzyńska. Miasteczko Turów.

Жылі дв'ое бедных людзей, жуонка и чоловік; у их родзілося дзіця
и ніхто не хоч'эў хрысціцца. Одзін старец прішоў и каже: „д'аце я перехрысціу“,
Вуоны дали. Вуон понюос и перехрысціў и прынюос за пол'ох три коп'ейки.
И сказаў старец: „Через гуод вы мне принесец'е пирог'и, а будзе ўр'еме, коли
клубочок прик'оцицца“. На другій дзень вуоны ўст'али и погледз'ели, гдзе старец
полож'іў три коп'ейки, аж там копа грошей. Пройшоў гуод; вуоны ўзел'и гро-
шей; пойшли и купили мук'и и спекли пирог'іў. Прикоциўса клубочок, чоловік
уз'яў пирог'и и пайшоў за тым клубочком. Йшоў, йшоў и прійшоў к такоўй горы;
клубочок поўёў ёго на т'ую гору, на тую горы стоиць такій сад, а у тым саду
стоиць такая х'ата! И бояўся вуон ици у хату. Старец выйшоў з хаты и сказаў:
„Кум, хадзи сюды!“ Кум войшоў. Старец даў ем'у л'есци, вуон наеўса. Старец
поўёў ёго у такій сад и прішли к п'еклу...

Материалы для изучения с.-м.-р. говоров, вып. II, nr 5.

Карский, str. 161—162.